2 AĞUSTOS 1963 FİYATI: 1 LİRA

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

BAŞKENTTE ÖLÜ MEVSİM

ŞİDDETLİ
BAŞ AĞRILARINA
KARŞI
OPON
OPON
OPON
OPON
OPON
FAYDALIDIR
OPON,
baş, diş, adale, sinir, lumbago ve romatizma ağrılarını teskin eder.
OPON,
grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkları önler
OPON,
günde 6 tablete kadar alınabilir

Sayı: 475 Cilt: XXVII Yıl: 10

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil-Kitap: İlhami Soysal - Teknik: Daniyal Briç -Spor; Vildan Âşir Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Devintes Ticaret ve Sanayi Koll- Şti. Klişe Atölyesi
Ulus, Rüzgarlı Sok. No: 15

Yazı İşleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 90

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
2.3.1963

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bizim akl-ı evveller -Ekrem Alicandan Safa Kılıçlıoğluna ve Avni Doğandan Falih Rıfkıya..- bugünlerde "Vayyy! Krutçefi de bunlar İdare ediyor, Harriman'ı da bunlar idare ediyor, Hallsham'ı da bunlar idare ediyor.. Şimdi Türkiyeyi bıraktılar, dünyaya el attılar" diye feryat ederlerse hiç şaşmayınız. Burunlarının üzerinde sivilce çıksa bunu AKİS'ten bilen ve başlarına gelen gelmeyen her şeyi AKİS'in kerametine veren bir takını kimseler Moskovadan alınan haberler karşısında mutlaka gene böyle düşünmüşlerdir.

AKİS geçen hafta, nükleer silah denemelerini yasaklama konferansına gerekli önemi veren tek türk yayın organı oldu. Kapak resmimiz ve kapak konumuz ona tahsis edildi. O yazıyı okuyanlar meselenin esasını, durumunu ve gelişme istikametini görmek fırsatım buldular. Satırların mürekkebi kurumadan Moskovadaki üç delegasyon, AKİS'in tahmin ettiği tarzda anlaşmaya vardılar ve bunun tepkileri AKİS'in tahmin ettiği şekilde oldu.

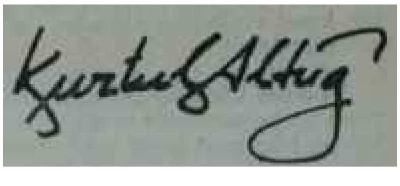
Moskovadaki delegeler bize hususi surette haber mi uçurmuşlardı? Yoksa bir gece yatıp, olacakları rüyamızda mı görmüştük? Yoo.. Geçen hafta yaptığımız iyi haber almak ve bunu iyi değerlendirmekten ibaretti. Meselenin üzerine dikkatle eğildiğimiz için bunun gidişini doğru görmüştük.

Bu, AKİS'in senelerdir hususiyetidir. Bu hususiyettir ki meselâ Avni Doğanın bu gidişle bir gün kendisini C.H.P- nin kapısının dışında bulacağını bize yazdırmıştır ve Avni Doğan bu hal başına gelip te Tahkikat Komisyonu ifade isteyince "Siz zaten beni kovmak için karar vermiştiniz" diye yazılı cevap göndermiştir. Sıkı Yönetimden canları yanan bazı kimselerin, bizden canı pek yanık olduğu görülen Ekrem Alicana koşarak kendilerini AKİS'in hışmından kurtarması için yardım istemeleri de bu yüzdendir. Bir çevre "Düşmanımın düşmanı dostumdur" formülünü kendisine hayat felsefesi yapmışa pek benzemektedir. Ama "iyi haber alıp bunu iyi leğerlendirme" neticesi burada ilân ederiz ki böyle gayretler hiç bir netice vermeyecektir. Zira bunların ağababaları ile yapılan ittifaklar hep müttefiklerin başı üzerine yıkılmıştır. Temel teşhis doğru olmayınca, salim istikamette netice almak hiç kabil olur mu?

İşte, geçen haftaki hâdise. Lütfen AKİS'in gecen sayısını açınız ve Moskova toplantılarıyla alakalı haberleri, tefsirleri okuyunuz. Sonra, bu yazı çıktıktan bir gün sonra olanları bir hatırlayınız.

Eee be birader, onları da mı biz idare ediyoruz?

Saygılarımızla

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

İhaleler — On milyon dolarlık -90 milyon lira- bir lokomotif ihalesi, bugünlerde bir takım çevrelerde en fazla konuşulan konuyu teşkil etmektedir. Bunun başlıca sebebi, ihaleye giren amerikan firmalarından bilinin temsilcisinin "Türkiyenin en zorlu iş adamı" olması ve bir mağlûbiyeti hazmedemeyecek hale gelmiş bulunmasıdır. Bütün su başlarına adamlarını yerleştirip türk iktisadı üzerinde bir nevi tekel kurarak imparatorluğumu ilân etme sevdasında görünen ve bunu sağlama istikametinde politik oyunlara da karışan iş adamı şimdi makbul sayılamayacak silâhları denemektedir. Bu silâhların başımda "ortaya bir takım laflar çıkarmak" gelmektedir.

Lokomotifleri alacak olan, Devlet Demiryollarıdır. On milyon dolarlık kredi, Amerikan Yardımı fonundan Türkiyeye verîlmistir ve bizim tarafımızdan dolar değil, türk Birası olarak ödenecektir. Bu, büyük bir avantajdır. Ancak, amerikan kanunları gereğince bu ihaleye sadece amerikan firmaları katılabilmektedir. Yani kredinin, Amerikada kullanılması yardımın şartlarından biridir. İhale müddeti Ağustos ayının ikinci yarısında sona ermektedir.

İhaleye üç büyük firma katılmış bulunmaktadır. Ancak bunlardan biri fazla iddia sahibi değildir. Öteki iki firma, böyle işlerde gayet tabii olan bir mücadeleye girişmişlerdir. Her ikisi de isimlerinin kulaklarda kalması için Türkiyede -hattâ Türkiyede çok okunan meşhur Time mecmuasında- reklâm kampanyaları açmışlar, kendi mallarımın daha iyi olduğunu duyurmaya çalışmışlardır.

Teklifler görüldüğünde iki firmadan birinin Türkiyenin bütün şartlarına uyduğu ve kalite itibariyle daha yüksek lokomotif teklif ettiği, fakat bunun neticesi fiyatının ötekine nazaran rakkam olarak yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu sahadaki tecrübesi daha az olan öteki amerikan firması ise bazı şartları kabul etmemiş, kalitesi daha aşağı lokomotif teklif etmiş, fakat bunun neticesi fiyatının ötekine nazaran rakkam olarak düşük olduğu görülmüştür. Demiryollarının teknik mütehassısları komisyonlar kurmuşlar, teklifleri karşılaştırmışlar, İki ay uzun boylu tetkik etmişler, hangi lokomotiflerin alınmasının Türkiye için daha iyi olacağım tesbite çalışımışlardır. Demiryolları bugün meri olan ve yenisi Meclise sunulmuş bulunan İhale Kanununa tâbi olmadığından ve yeni kanunda da derpiş olunduğu gibi sadece fiyat düşüklüğüyle bağlı tutulmadığından böyle bir tercih yapmak imkânına sahiptir. Tetkik neticesinde anlaşılmıştır ki, dış görünüşün aksine, bütün unsurlar hesaba katıldığında iyi lokomotifler ötekilerden daha ucuzdur.

Ancak teknik elemanların iyi lokomotiflere temayül gösterdikleri öğrenilip te raporlarının esasım bunun teşkil ettiği görüldüğünde, öteki firmanın temsilcileri bilinen şark usullerine başvurmuşlar, işe siyasî bir veçhe vermeye çalışmışlar, bazı kudret sahiplerini veya yakınlarını imâ eder tarzda "O, onun hanımının akrabası; Öteki bunun ortağı; şu, şuna söylemiş" tarzında lâflar dolaştıırmaya koyulmuşlardır. Bunlar, bilerek veya bilmeyerek, basa gazetecilerin kalemlerine bile aktarılmıştır. Bununla güdülen gaye bir endişe havası yaratıp konuyu teknik sahadan çıkarmaktır.

Ancak Hükümetin ve bilhassa Başbakan İnönü ile Yardımcılarının tutumu şu olmuştur: Hiç bir tesir, kimden gelirse gelsin, bu ihalede rol oynamayacak, kararı iktisadî veya siyasî kudret sahipleri değil, alınacak lokomotifleri kullanacak müessesenin yetkileri ve sorumlulukları çizilmiş teknik elemanları verecekler ve her şey halkın, umumi efkâsin gözü önünde cereyan edecek, hiç bir oyun perde arkasında oynatılmayacaktır.

Muhtemelen ihale neticelendiğinde, alınacak olan lokomotifler hangisi olursa -ihalenin kimin üzerinde kalacağının Hükümetce hiç bir önemi yoktur- bunların tercih sebebini teşkil eden teknik raporlar açıklanacak ve bu suretle bugünkü devir ile dünkü devir arasında fark bulunduğu bütün kafalara sokulacaktır.

Bu, Meclise sunulmuş bulunan yeni İhale Kanununun da bir nevi ön tatbikatı olacaktır,

Dış Münasebetler — Newsweek mecmuası Türkiyeyi yakından alâkadar eden bir haber yayınlamıştır. Oregon Senatörü Wayne Morse dış yardımın hararetli bir taraftandır. Fakat Senatör Türkiyeden şikâyetçi, bulunduğunu bildirmiştir. İddiasına göre Türkiye, NATO anlaşmaları hilâfına amerikan askerî yardımından vergi almaktadır ve Amerika benzin ve sair mallar için 800

bin dolarlık vergi ödemiştir. Senatöre bakılırsa daha fenası, şimdi Türkiyeye dış yardım programı gereğince verilen malzeme için de. Amerikadan vergi talep edilmektedir.

Newsweek bu inanılmayacak haberi 'İşte, dış yardun taraftarları bunun böyle aleyhine dönmektedirler" diye vermektedir.

Dışişleri Bakanlığımızın yapacağı şey, Washington'daki temsilciliğimize derhal talimat vererek Wayne Morse ile temasa geçilmesini ve durumun kendisine anlatılmasını sağlamaktır. Bakalım, bizim nanemolla hariciyemiz, Senatörün ömrü tabiisi sona ermeden bunu yapabilecek midir, yapamayacak mıdır?

Dünyadan Akisler

İngiltere — Moskova Radyosu tarafından Harold Philby adındaki ingiliz gazetecinin Sovyetler Birliğine sığınmış olduğunun ilanı İngiltereyi bir defa daha karıştırdı. Philby Orta Doğuda görev görürken geçen Ocak ayında Bey futtan kaybolmuştur. Sonradan gazetecinin, ingiliz gizli servisinde çalışmakta olduğu anlaşılmıştır. Ancak sol temayüllü bulunan Philby'nin bütün bu yıllar zarfında iki taraflı bir ajan olarak faaliyet sarfettiği ve ruslara da hizmet ettiği öğrenil" miştir. Philby hem haber alıp vermek ve hem de yazılarıyla ortalık karıştırmak hususunda Sovyetlerin ciddi bir yardımcısı olmuştur.

51 yaşındaki Philby Orta Doğunun gazetecilik aleminde tanınmış, bütün elçiliklere girer çıkar olmuş, ingiliz ve amerikalı diplomat ve gazetecilerle temaslar kurmuştur. Bundan bir kaç hafta önce ingiliz muhalefet partisinin sözcüleri Avam Kamarasında Philby konusunda Başbakandan bilgi istemişlerdir. Fakat Başbakan Macmillan, Muhalefet Lideri Wilson ile başbaşa görüştükten sonra bu hususun ele alınmasının İngilterenin güvenliğini sarsacağını söylemiş ve tezi Wilson tarafından da desteklenmiştir. Şimdi bildirildiğine göre Philby okuduğu Cambridge Üniversitesinde solcu temayüller göstermiş, fakat hiç bir zaman komünist olduğunu belli etmemiştir. Ancak Beyruttan kaçıp Sovyetlere iltica etmesidir ki durumu aydınlatmış ve Philby'ye inananların gözünü açmıştır. Moskova Radyosunun bildirdiğine göre Sovyet Yüksek Şurası, Philby 'ye talep ettiği sovyet vatandaşlığını vermiştir.

Pliby, tıpkı Türkiyede David Hotham gibi, bir çok başka ingiliz gazetesiyle birlikte meşhur Economist'in de muhabiri bulunmaktaydı.

Arjantin - Arjantinin ıskat edilmiş olan Cumhurbaşkanı Frondizi'nin bugünlerde serbest bırakılması beklenmektedir. Frondizi, 1962 senesinde yapılan ara seçimlerinde Peroncuların ilerleme kaydetmesi üzerine iktidara el koyan askerler tarafından hapsedilmiştir Askerler, devirdikleri Peronun Arjantinde tekrar iktidarı almasına asla müsaade etmeyeceklerini bildirmişler ve dediklerini de yapmışlardır. Frondizi o tarihte istifa etmeyi reddettiği gibi Arjantini terketme tekliflerini de kabul etmemiştir

Şimdi, yap lan yeni seçimlerde arjantinliler Peroncular iltifat etmedikleri için durum normal hale gelmiş ve peronizm tarihin bir malı olarak kalmıştır. İki devrede yapılan seçimlerin ilkinde Dr. İllia oyların çoğunu almıştır. İkinci devrede Cumhurbaşkanılığına onun geleceği aşağı yukarı katidir. İllia makamına yerleştiğinde, 1958 yılında Cumhurbaşkanı olmuş bulunan Frondizi istifa etse de, etmese de bir mana ifade etmez hale gelecektir.

Zelzeleler — Bu sıralarda Balkanlar ve Orta Doğuıda bir zelzele zinciri dolaşmaktadır, Bosnayı harap eden zelzeleden sonra fransız ve italyan riviyeralarında yer sarsılmıştır. **Son** olarak da İranın Gahgum kasabasında bir zelzele kaydedilmiş ve beş kişi ölmüş sekiz kişi yaralanmıştır. Kasabada 352 ev yıkılmıştır.

AKİS

Yıl: 10 3 Ağustos 1963 Sayı: 475 Cilt: XXVII

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI i

YURTTA OLUP BİTENLER

Ankara Palasta eğlenen başkenttiler

Bereketli tek hareket

Millet

Sakin aylar

(Kapaktaki Başkent)

Derler ki : "Tarihi olmayan milletler, mesut milletlerdir." Bir de derler ki : "En iyi haber, hiç haber olmamasıdır." Bu hafta Başkent, böyle bir hafta geçirdi. Başbakan İsmet İnönü de, yıl içinde "ekstradan" görüp görebileceği tek tatil olan "7 günlük tatil" ini alıp İstanbuldan Ankaraya gelmeyince Başkentte hayat sanki durdu. Görülen tek canlılık ne Bakanlıklarda, ne diğer resmi dairelerde, ne özel teşebbüste oldu. Sadece Ankara Palasın serin ve şık bahçesi, geceleri bir kalabalık çekti ve orada yapılan twist'ler Temmuzu Ağustosa bağlayan haftanın tek hareketini teşkil etti. Twist'i de, dansedecek bir dam bulabilenler yaptılar. Zira Ankara yaz sıcağında bundan otuz yıl önceki Ankaraya döndü: Bir bekârlar şehri! Bu yüzden, hemen bütün lokantalar bir "yatılı erkek okul yemekhanesi" manzarası aldı.

Ancak bunun fazla devam etmeyeceği muhakkaktır. Zira Ağustos ayı, sadece Başkent için değil, dolayısıyla bütün memleket için pek hareretli bir ay olarak geçeceğe benzemektedir. Başbakan İsmet İnönünün Ankaraya gelmesiyle başlayacak olan hareket Ağustos ayının ortasında zirvesine varacak ve bir süre bu zirvede kalacaktır. 19 Ağustosta toplanacak Mecliste ateşli müzakereler beklemek lazımdır. Koalisyon içinde de bazı çatışmalar, kırgınlıklar, karşılıklı şikâyetler hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Y. T. P. gibi "kompleks küpü" bir partnerle geçinmek —galiba her teşekkül, başındaki zatın hususiyetlerini alıyor— elbette ki C. H. P. ve C. K. M. P. için kolay olmayacaktır ve olmamaktadır. Ama işin bir "Koalisyon Bozulması" na gitmesi çok az muhtemeldir. O bakımdan, pusuda yatıp Y. T. P. ve hatta C. K. M. P. nin Koalisyondaki yerlerini kapma sevdasındaki A. P. nin hayalleri pek gerçekleşeceğe benzememektedir.

C. H. P.

Adaletin kılıcı

A. B. D. nin eski Ankara Büyük Elçisi Fletcher Warren'in traş olduğu Kızılaydaki berberin rahat koltuklarından birinde oturan CHP Yüksek Haysiyet Divanı üyesi Baha Arıkan, dikkatle dinlememiş olmalı ki, muhatabından, sözlerini tekrar etmesini istedi. CHP 'li olan muhatabı sorusunu tekrarladı :

"— Ne oluyor bu Haysiyet Divanı toplantısı? Ne zaman toplanıp karar vereceksiniz?"

Baha Arıkan hafifçe arkasına yaslandı ve :

Dünyanın Görünüşü

Metin TOKER

Kendi işlerimizin, ciddi de değil, fasa-fiso tarafı üzerine lüzumundan fazla eğilmiş olduğumuz şu sırada dünyada bir önemli hâdise cereyan etmektedir. Moskovada Amerika, İngiltere ve Rusya kendi aralarında nükleer silâh denemelerini kısmen yasaklayan bir anlaşmaya yaranışlardır. Anlaşma bugünlerde, rus başken - tinde buluşacak olan üç Dışişleri Bakanı tarafından imzalanacaktır.

Anlaşmanın, haddi zatında bir büyük adım olduğu hususunda hiç kimsenin şüphesi ve tereddüdü yok' tur. Nükleer savaşı isteyen ne millet, ne şahıs vardır Herkes bunun, galibe bile Badece felâket, ıstırap, tedavi edilmez yara getireceğini bilmektedir. Bu bakımdan, bir "ilk hedef olarak görülen anlaşma çok yerde ferahlık ve rahatlık uyandırmıştır. Dünya harpten ne kadar uzaklasırsa geniş halk kütleleri o nisbette geniş nefes alacaklardır ve almaktadırlar.

Ancak hadisenin, üzerinde fazla durulmayan bir tarafı vardır. Yıllardır Cenevrede bir "17 milletlik silâhsızlanma konferansı" devam edip gitmektedir. Burada uzun uzun tartışmalar yapılmakta, bazen görüşmeler sekteye uğramakta, bir ara tatil verilmekte, sonra yeniden buluşulmakta, konuşulup durulmaktadır. Nükleer silah denemelerini kısmen yasaklayan anlaşmaya, bu konferansın toplandığı Milletler Sarayında varılmamıştır. Üç Büyükler konferansın dışında, hatta onunla hiç alâkalı olmayarak bir araya gelmişler, adeta hükümetlerinden çok Hükümet veya Devlet Başkanlarını temsil eder görünen yetkili delegeler böyle toplantılarda hiç alışılmamış bir hızla anlaşmaya varıp bunu parafe etmişlerdir. Bu hafta, altı haftalık bir aradan sonra Cenevrede tekrar buluşan "17 millettik silâhsızlanma konferansı" üyelerine Üç Büyükler Moskovada imzaladıkları anlaşmanın esasları hakkında bilgi vermekle yetinmişler ve toplantıda iki büyücek devletin, Fransa ile Kızıl Çinin yoklukları göze çarpmıştır.

Bu ve tutulan yolun üçlü bir zirve toplantısına gider görünmesi yüksek seviyede bir triyumviarının teşekkül etmesi ihtimalini hatıra getirmektedir. Böyle bir triyumviranın teşekkülünde Kızıl Çin ile Rusya arasında beliren ihtilaf, ilk nazarda başlıca rolü oynar görünmektedir. Krutçef, Doğudan gelen homurtular karşısında Batıyla birlik olup dünyanın tamamını bir üçlü yüksek idare altına sokmakta şüphesiz fayda mülahaza etmektedir. Bir yandan Rusyanın yavaş yavaş "malik olan milletler" safına yükselmesi, diğer taraftan nükleer savaşta Amerikanın çok daha kuvvetli daramda bulunması, nihayet komünist bloku Çinin hamlesi karşısında elde tutmanın güçlüğü Kremimin diktatörünü uysallığa itmektedir. Fakat arzunun ruslardan ve Krotçeften geldiğini sanmak hatalı olur. Her şey göstermektedir ki Kennedy de, devamlı bir barışı, üçlü bir Pax Romana şeklinde de olsa dünyada gerçekleştirmeyi kendisi için bir misyon saymaktadır. Bu müşterek temayüldür ki Üç Büyükleri Cenevreden çekip almış ve bir ayrı masa başında buluşturmuştur.

Şimdi, İkinci adım alarak ruslar NATO ile Varşova Paktı arasında bir saldırmazlık andlaşmasını teklif etmektedirler. Böyle bir paktın hem suniliği, hem de güçlüğü, hattâ imkansızlığı daha işin başında mutlaka ortaya çıkacaktır. Bu iki pakt, karşılıklı olarak bir saldırma ihtimali gözönünde tutularak hazırlanmıştır ve ikisi de savunma paktı mahiyeti taşımaktadır. İki savunma paktı alasında bir saldırmazlık paktı bunların mucip sebebini ortadan kaldırmaktadır. Zaman böyle bir güven duygusu için henüz çok erkendir. Bunun yanında, iki paktta da toprak bütünlüğü davasını henüz neticelendirmemiş memleketler vardır. Almanya ile umumi bir barış imzalanmış değildir. Batı Almanya ile Doğu Almanyanın karşılıklı paktlarda bulunması İşıl kolaylaştıran bir husus sayılmaz. Nihayet General de Gaulle Fransası bir müsbet eleman olmaktan çok uzaktır.

Bu bakımdan, nükleer silâh denemelerinin durdurulması nasıl "17 millettik silâhsızlanma konferansı"nın dışında kararlaştırılmışsa bir saldırmazlık paktının da Amerika-Rusya veya Üç Büyüklerin zirve toplantısında Amerika-İngiltere-Rusıya arasında tezgaha konulması o kadar şaşırtıcı bir hâdise teşkil etmeyecektir. Beyaz Saray ile Kremlin arasındaki doğru telefon hattına Kennedy'nin verdiği önem, bu tarz hareketlere Krutçefin gösterdiği alâka böyle bir ihtimali yakınlaştırmaktadır. İkili veya üçlü saldırmazlık paktının mevcut ittifakları hükümsüz hale sokması bahis konusu değildir. Amerika kendi müttefiklerinin, Rusya kendi müttefiklerinin yanında kalacaktır ve dünya devletlerinde silahlı kuvvetlenin sadece iç güvenlik hizmetinde kullanılması için köprülerin altından daha çok suyun geçmesini beklemek gerekecektir. Ama Çin relini intizam altına sokacak bir barajın temelinin böyle atılması akla daha yakın gelmektedir. Her halde önümüzdeki günlerde üç Dışişleri Bakanı Moskovada buluştuklarında durum daha fazla aydınlanacaktır. Dünyanın gidişi bur gün için böyle görünmektedir.

Barış yolunda atılacak her adım, kendisine destekleyici olarak Türkiyeyi mutlaka bulacaktır. Bu sayıda okuyacağınız ve daha 1943'de Roosevelt tarafından İsmet İnönüye yazılmış bulunan mektupta da belirtildiği gibi korkunç meblâğların sanayi, tarım veya sanat kollarına sarfedilecek yerde silâhlara yatırılması gerçek bir talihsizliktir. O yandan bu yana aktarılacak patalar insanlığın çok derdine deva olacaktır. Ancak, gene Roosevelt'in belirttiği gibi küçük milletlerin tam istiklâllerini muhafaza hususunda hiç bir endişeye kapılmamaları bundan da büyük önem arzetmektedlr. Bilhassa âdet ve ananeleri, telâkki ve temayülleri Türkiye gibi olan memleketler için.. Bu demektir ki bir dünya barışı küçük milletlerin sırtından kurulmaz ve onlar kaale alınmaksızın pazarlıklara girişilmez.

Doğrusu istenilirse böyle bir İhtimal ufukta görünür değildir- Üçlü, yahut ikili anlaşma bir Hitler-Stalin ortaklığından bambaşka hava, manâ ve mahiyet taşıyacaktır.

Zaten, kıymeti de bunun neticesi olacaktır.

"— Ayın ikisinde toplanmağa çalışacağız" dedi ve ardından, gülümseyerek ilâve etti :

"— Tabii, toplanabilirsek. Biliyorsunuz, havalar pek sıcak. Toplandıktan sonra kendilerine bir aylık bir mühlet vereceğiz, sonra müdafaalarını alacağız. Bir ay sonra da müdafaaları tedkik edip karara varacağız."

A rokanın "kendileri" dediği, haklarında tahkikat açılan CHP 'lilerdi.

Arıkan bundan sonra Yeniköydeki evinden, İstanbulda havaların nasıl gittiğinden ve Yüksek Haysiyet Divanının ilk toplantısını müteakip İstanbula kaçacağından bahsetti.

Sabık Büyük Elçi Warren'in pek sevdiği berberde traş olan CHP Yüksek Haysiyet Divanı üyesi Arıkan bundan sonra pek konuşmadı-

Haklarında tahkikat açılan CHP lilerle ilgili rapor ve fezlekesi geçen haftanın başında CHP Genel Merkezine teslim edilmişti. 37 sayfalık raporun bir sureti, Genel Sekreter Kemal Satır tarafından Haysiyst Divanı Başkanı İhsan Aktürele verildi. Genel Merkeze gelen rapor ve fezleke ise Partinin emektar katibi Resulzade Mehmet Ali tarafından teksir edilmeğe başlandı. Pazartesi günü raporun sadece 12 sayfası teksir edilebildi. Teksir isi biter bitmez, tak riben 150 kadar kopya, Teşkilata

Avni Doğan
Arrivederci!

Kulağa Küpe

Allah Devamına Eriştirsin!

Ankara (Özel) — Hiç bir şey yok!

gönderilecektir. Nitekim, Salı günü akşam üzeri, geriye kalan 25 sayfa da teksir edildi.

CHP içinde faaliyet bir başka sahada da kendini gösterdi. Kâtipler harıl harıl telgraf suretleri yazdılar. Santral memuresi harıl harıl telefon konuşmaları yaptı. Yüksek Haysiyet Divanının üyeleri acele Genel Merkeze vazifeye davet olunuyorlardı. Kendilerine telefon edilen veya telgraf çekilen Haysiyet Divanı üyeleri şunlardır : Zeki Kumrulu, Baha Arıkan, Mehmet Kartal, Nusret Sefa Coşkun, Gaffur Soylu, İsmail Aral, Nazif Çağatay, Dâniş Yurdakul.

Söz, İddia Makamının

CHP Müşterek Tahkikat Komisyonunca vazifelendirilen Coşkun Kırca ve Zeki Baltacıoğlu tarafından hazırlanan fezleke ve rapor, CHP içinde karanlık emeller peşinde koşanlar hakkında bir iddianame hüviyetindedir. Fezlekede Avni Doğan, Kasım Gülek, Kenan Esengin ve Celal Sungurun durumu ele alınmakta ve durumlarına uygun cezalar talep edilmektedir.

CHP Genel Sekreteri Kemal Satarın bir paragraftık bir yazıyla Yüksek Haysiyet Divanına sunduğu fezlekenin karar kısmında, "Zonguldak milletvekili Kenan Esenginin Parti tüzüğünün 67. maddesinin B, C, F fıkralarını", "CHP Kastamonu milletvekili Avni Doğanın ayni maddenin C, D, E, F fıkralarını". "CHP Adana milletvekili Kasım Gillekin gene ayni maddenin tamamını", "CHP Yozgat milletvekili Celal Sungurun ise gene ayni maddenin B, F fıkralarını ihlâl ettiği" ileri sürülüyor ve tüzüğün 66. maddesinin 4. bendindeki âmir hükme göre, bu şahısların Partiden kesin olarak ihraç edilmeleri isteniyordu.

Ancak, karar ittifakla alınmamıştır. Müşterek Tahkikat Komisyonundan beş üye, muhalefet şerhleri yazmak suretiyle karara itiraz etmişlerdir. İlk muhalefet şerhi CHP Grup Başkan Vekillerinden Vahap Dizdaroğlu tarafından yazılmıştır. CHP Grup Başkan Vekili Dizdaroğlu, bilhassa Kenan Esenginle ilgili karara itiraz beyan ediyor ve mealen söyle diyordu: "İnceleme Komisyonu raporunda Kenan Esengin hakkında serdedilen hususlar, bende, Esenginin Partiden kesin olarak ihracına kâfi kanaat hasıl etmemiştir. Bu sebeple, ihracım muvakkat olması lazımgeleceği kanaatindeyim."

İkinci muhalefet şerhi de bir başka Grup Başkan Vekili tarafından yazılmıştır. Rüştü Özal, şerhinde aynen şöyle demektedir : "20—21 Mayıs 1963 hadiselerine iştirak eden Parti mensuplarımız olmuş ise ve bu iştiraklerin demokratik rejime ve Anayasamıza karşı olan bir mahiyeti bulunuyorsa bu fiil ve hareketler Sıkı Yönetim Askeri Mahkemesi neticeleriyle belli olacak ve suçlular tespit olunacaktır. Binaenaleyh Müşterek Kurulumuz mevzuu, Parti disiplini yönünden tetkik etmek mevkiinde olmak gerekir."

Bundan sonra Özal, ihracı istenilenler hakkında kendi mütalealarını şerhine eklemektedir :

Baha Arıkan
Sadece berber konuşması

"1_ Kenan Esenginin ileri sürülen hareketlerinin ihracı mucip olmayacağı,

2 — Avni Doğanın hareketlerinin ise tüzüğün 67. maddesinin C ve D bentlerine uyacağı kanaat ve mütaleasındayıım.

3 — Kasım Gülek hakkındaki iddialar kendisi hakkında 11. 12. 1962 tarihinde verilmiş olan disiplin cezasından evvele ait ve üçüncü şahıslar arasında teati edilen mektuplar mahiyetindedir. Diğer taraftan, meşruiyet dışı iddialar da bahse konu edilerek Haysiyet Divanınca bir karara varılmış ve cezası tayin edilmiş bir hareketin yeniden nazara alınması doğru olmasa gerektir".

Bir başka muhalefet şerhi Süreyya Koç tarafından yazılmıştır. Bu şerhinde Koç, Kenan Esengini savunmaktadır. Koça göre, Esenginin, junta hareketlerine katıldığına dair elde ikna edici bir delil mevcut değildir. Üstelik, yeni bir parti kurulmasını teşvik edici faaliyetlerinden başka bir faaliyeti de tesbit edilmemiştir. Bu sebeple, Esenginin "İhraç" la değil, "İhtar" la cezalandırılması yerinde olacaktır.

Zarife Koçak ile Orhan Eyüpoğlu ise müştereken bir şerh kaleme almışlardır. Bu şerhlerinde, Kenan Esenginle ilgili kısma itiraz ediyor ve şöyle diyorlardı: "Araştırma ve Soruşturma Komisyonunun rapordaki Kenan Esengine ait kısmını tatminkar bulmadık. Serdedilen iddia ve delilleri, bu milletvekilinin tüzüğün 67. maddesinin B, C, D, P bentlerini ihlâl ettiğinden dolayı ihraç talebiyle Haysiyet Divanına sevki için kafi görmüyoruz. Tahkikatın tamikine ve bu mümkün görülmezse yazılı olarak dikkatinin çekilmesine taraftarız".

Raporun eki bulunan fezlekede, karara katılanların da imzası vardır. Bunlar, CHP; Genel Sekreteri Kemal Satır, Genel Sekreter Yardımcısı Hürrem Müftügil, Cihat Baban, Ali İhsan Göğüş, Zeki Baltacıoğlu, Kemal Demir, Muammer Erten, Mehmet Sağlam. Asım Yılmaz, Ali Rıza Akbıyıkoğludur. Çoskun Kırca ise imzasının üstüne "Kenan Esengine ait karara muhalifim" şeklinde bir not düşmüş, fakat niçin muhalif olduğunu yazmamıştır.

Elle tutulur deliller

İmzaların üstünde ise 37 sayfalık iddianame yer almaktadır. Bu iddianamede meseleler enine boyuna teşrih edilmiş ve adı geçen CHP'li milletvekillerinin neler yaptıkları niçin böyle hareket ettikleri yazılmıştır. Ustalıkla kaleme alınmış olan rapor ve fezlekede bilhassa birkaç nokta üzerinde hassasiyetle durulmaktadır. Bu bakımdan rapora CHP içinde ve Parlâmento çevresinde sistematik şekilde isleyen bir «istismar gayretinin âdeta bir panoraması denilebilir. Bu istismarın toplandığı noktalar raporda kısaca şöyle izah edilmektedir :

a) 27 Mayıs Devrimi aleyhinde yapılan tahriklerin CHP kütlesi için de doğurduğu haklı feveranı, demokratik rejimin yürümeyeceği yolunda bir kanının yerleşmesi için kullanmak,

b) Birinci ve İkinci Koalisyon sırasında CHP 'nin Koalisyon ortaklarının bazı yetersiz ve samimiyetsiz davranışlarının CHP kütlesi içinde doğurduğu şikâyetleri, bugünkü şartlarda CHP nin başında bulunacağı bir koalisyonun hiç bir surette yürütülemiyeceği kanısının yerleşmesi için, ayni zamanda memleketi hükümetsiz bırakmak veyahut Türk Silahlı Kuvvetleriyle eski DP kütlesine dayanmak isteyen bazı müfrit ve sorumsuz siyasetçilerin karşıkarsıya getirilmesi sonucu mevcut müesseselerin çökeceği umuduyla istismar etmek.

e) Meclisler içinde siyasi partilerin birarada çalışmalarının asgari şartlarım ortadan kaldırmak suretiyle Parlâmentonun yaşamıyacağı kanısını yerleştirmek,

d) Koalisyon yoluyla çalışma usûlünün alışılmamış taraflarının yarattığı şikâyetleri, bu rejimin yürütülemeyeceğinin bir işareti olarak yaymağa sistematik olarak gayret etmek,

e) CHP nin Atatürk ilkelerini, programını ve seçim vaadlerini unuttuğunu ileri sürerek, partililerle Hükümet ve Parti kademeleri arasında suni ve tehlikeli bir ayrılığa yol açmak.

Raporda, bütün bunların yanında daha pek çok sebep gösterilmektedir Bu suçların tespitinde, Partinin yet kili mercilerinin elindeki tek kıstas "müdebbir ve sadık partilinin no. mal siyasi hayat tecrübesi içinde na sıl hareket etmesi gerekeceği" ol muştur.

Celâl Sungur -Kenan Esengin
Çifte kumrular

Doğanın marifetleri

Şüphesiz, raporda en fazla yer t tan CHP li Avni Doğandır. D Sanla ilgili pek çok hikaye zabıtla geçmiştir. Bunların hepsi de pek ilgi çekicidir.

Ayni Doğan, Birinci Koalisyon a rasında, henüz Devlet Bakanı iken yâni 22 Şubattan bir gün önce ber berinde "Dünya" cı Bedii Faik ok

ğu halde, Ankara Palasa gelmiş ve orada Bursa milletvekili İbrahim Oktemle kısa bir sohbette bulunmuştur. Bu sohbette Doğan, "mevcut düzesin yürümeyeceği, Mecliste diğer partilerle işbirliği yapılamayacağı ve İnönünün yanıldığı" şeklinde beyanlarda bulunmuş ve er geç bir askerî müdahalenin gerçekleşeceğinden bahsetmiştir.

Doğana bu husus tahkikat safha' sında soruldu ve kendisinden inkar yollu bir cevap alınmadı. Doğan sonbati ve söylediklerini doğruluyordu. Ancak, Doğanın yaptıkları bu kadarla bitmiyordu. Doğan, İkinci Koalisyon sırasında da, hükümetin kurulamıyıacağı yolunda pek fazla gayret sarfetmiş, hattâ genç milletvekillerinin bulunduğu bir toplantıda bu hususta ileri geri fikirler öne sürmüştü.

Bütün bunlar, CHP li Doğanın artık CHP çatısı altında kalmasının lüzumsuz olduğunu ifade ediyordu-

Yüksek Haysiyet Divanı bütün bu iddiaları ve muhalefet serhlerini de dikkatle inceleyecek ve müdafaaları da aldıktan sonra kararını bildirecektir. Ancak, bu işlerin bitmesi.İstanbulda deniz safası yapan üyelerin bir an evvel Ankaraya gelmelerine ve Genel Merkezin üst katındaki toplantı salonunda toplanmalarına bağlıdır.

Plân

"Ayinesi iştir kişinin.."

Parlamenıtonun yıllık tatile başladığı 19 Temmuzdan itibaren Devlet plânlama Teşkilâtı son derece yoğun ir çalışma devresine girdi. O günden başlıyarak teşkilâtın BM.M. nin E blokundaki binasının ışıkları hemen her gece gec saatlere kadar yanık almağa başladı. Kapalı kapıların arında uzmanlar harıl harıl gerekli dökümanları hazırlarken, Müsteşar Zi- Müezzinoğlunun rahat koltuklarla döşenmis geniş odasında saatlerce sün uzun toplantılar varıldı, kararlar ındı. Bu toplantılarda Başkentin boğucu yaz sıcağı ve sigara dumanının çalışılamaz hale gelindiği zaman üzakerelere beş dakikalık bir ara riliyor ve sonra gene aynı hızla çamaya devam ediliyordu. Teşkilâttabu anormal havanın sebebi 5 Yıl- Plânın 1964 Yılı Proğramının halanmasıydı.

Aslında programla ilgili hazırlık- çok daha önceye, Haziran ayının şlarına kadar uzanmaktadır. Bu ihte İktisadi Devlet Teşekkülleri-

Ziya Müezzinoğlu
Ağır fakat emin

ne ve diğer Kamu teşebbüslerine iş programlarını hazırlamaları bildirilmiş ve bilahare gelen dokümanlara istinaden programın ilk çalışmaları başlamıştı. Gerek özel ve gerek devlet sektöründen gelen cevapların Temmuz ortalarında tamamlanmasıyla asıl yoğun çalışmalar 19 Temmuzdan itibaren başladı ve haftanın başlarında kaba çizgileriyle de olsa belirli bir hal aldı. Devlet Plânlama Teşkilâtının bundan sonraki çalışmalarını daha çok son rötuşlar, detayların tespiti teşkil edecek ve program Bütçe müzakereleri başlamadan tamamlanmış olacaktır. Geçen yıl planlı devrenin ilk yılı olması sebebiyle proğramın hazırlanması bir havli gecikmiş ve ancak Şubat başlarında ilân edilebilmişti. Buna paralel olacak dış yardımın da gecikmiş olmasını gözönüne alan plâncılar şimdi bütün gayretleriyle proğramın bir an önce tamamlanması ve bütçe müzakerelerine hazır olması için çalışmaktadırlar,

Kutup Yıldızı

Her iki sektörden gelen projelere istinaden hazırlanan ve ana hatları tebellür etmiş bulunan program başlıca iki kısımdan müteşekkildir.

1 — Yatırımlar

2 — Tedbirler

Birinci kısım plân hedeflerini gerçekleştirmek üzere yapılacak olan yatırımların tümünü ve bunların sektörler aynasındaki dağılımını, özel sek" tör ile kamu sektörü arasında gerek" li dengeyi temin edebilmek üzere takip edilecek olan yatırım politikasını ihtiva etmektedir.

İkinci kısım ise bu yatırımlar sırasında ekonomik dengeyi bozmadan yatırım hacminin tahakkuku ve ilân hedeflerini gerçekleştirmek için yapılacak olan çeşitli reform ve reorganizasyon hareketleri ile her sektörün kendi bünyesi içinde alacağı radikal tedbirlerden ibarettir. Para dış ticaret, vergi pilitikaları ile İktisadi Devlet Teşekküllerinin reonganizasyonu, vergi ve idarede reformlar bunlardan başlıcalarını teşkil etmektedir.

Programın malî portesi ise geçen yıla nispetle 1 milyar 300 milyon liralık bir artışla 10 milyar 800 milyon lirayı bulacak ve bunun 6 milyar 600 milyon liralık kısmını kamu yatırımları, 4 milyar 200 milyon lirası nı ise Özel sektör yatırımları teşkil edecektir. Kamu cari. harcamaları geçen yıl plândaki miktarı aşarak 9 milyar 500 milyon lirayı bulmuş olması sebebiyle bu yıl programda bilhassa bu nokta üzerinde titizlikle durulmuş ve 1964. yılı programının tatbikinde tespit edilmiş olan miktarın hiç bir şekilde aşılmaması için gerekli tedbirler alınmıştır.

1964 Programında öngörülen yatırım miktarı şimdiye kadar ulaşılan rakkamlana kıyasla bir rekor olmakla beraber gayri safi milli hasılanın yüzde 18 ine tekabül eden bu miktar yatırımın finansmanı da çözülmesi son derece çetin bir problem teşkil etmektedir. Geçen yılkı bütçe açığı ve özellikle devlet gelirlerinin seyri de göz önüne alınarak 1964 Yılı proğramının gerçekleşmesi için bir ek kaynağa — Bu hususta plâncılar ve bilhassa Müezzıinoğlu son derece ketum davranmaktadır—, yeni bir vergiye gidileceği sanılmaktadır.

İkinci istim

Finansman meselesi ile ilgili olarak 1964 programında dış yardım 72 milyon dolarlık bir artışla 322 milyon doları bulmaktadır. Ancak bu miktara evvelki yıllarda temin edilmiş olan kredi imkânları da dahil edilmiştir ve bu kredilerin 1963 yılı içinde kullanılacak olanları dilkkate alınırsa 1964 ün dış finansman ihtiyacı 240—250 milyon dolar civarında olacaktır. Bu konuda

plâncılar tarafından kesin bir rakkam henüz verilememektedir. Ancak Alman İktisadi İşbirliği Bakanı Walter Schell ve Fransız Başbakanı Georges Pompidou'nun Türkiyeyi ziyaretleriyle Konsorsiyomdaki son tereddütlerin de giderilmiş olduğu sanılmaktadır. Ayrıca Eylül ayının baş larında, beraberinde Konsorsiyom, Genel Sekreteri Stettner ve O. E. C. D. Genel Sekreteri Kaiser olduğu halde Konsorsiyom Başkanı Mangoldt Türkiyeye gelecek. -Plân ve tatbikatı ile ilgili incelemeler yapacaktır. Böylece gerekli kulis faaliyeti tamamlandıktan sonra Eylül ayı sonlarında toplanacak olan Konsorsiyomda 1984 programının uygulanması için gerekli dış finansman müzakerelerine başlanacaktır.

Müzakerelerde daha evvelce yapılmış olan temasların yanı sıra Türkiyenin en büyük kozunu geçen yılki programın başarıyla uygulanmış olması teşkil etmektedir. Plânda öngörülen tedbirlerin önemli bir kısmı içinde bulunduğumuz yıl içinde ele alınmış, vergi reformu ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonu gibi tedbirler bir hal çaresine bağlanmıştır. Bu arada yatırımların dikkatle ve plana uygun olarak yapılması hususu da ele alınmıştır. Şimdi söz makinelerin olacaktır.

Toprak hafriyatı yapan makineler
Medeniyetin demir kolları

Y.T.P.

"Alican bilir"

Geçen haftanın içinde bilhassa siyasi çevrelerde bir cümle çok söylendi: "Alican bilir"

YTP 'nin, Başbakan İsmet İnönüye bar. muhtıra vereceğine dair haberler gazetelerde arzu endam, edince gazeteciler hemen YTP Genel Merkezini boyladılar. Ancak YTP Genel Merkezinde in, cin top oynuyordu. Bir gazeteci YTP Genel 'Merkezinin Basınla Münasebetler Odasında Ömer Faruk Sanacı yakalayınca derin bir oohh çekti- Ömer Faruk Sanaç YTP nin AP den müdevver Genel Sekreter yardımcılarından biridir. Gazeteci ile Sanaç arasında şu muhavere geçti :

"— Ne o kimseler yok, denize mi gittiler Ömer bey?"

"— Hayır, bir kısmı mahalli seçimler için geziye çıktı. Bir kısmi da denize girmeğe İstanbula gitti"

"— Bir muhtıradan bahsediliyor. Malûmatınız var mı?"

"— Tabii var. Ama daha evvel de karar verdik. Koalisyondan çekilmeyeceğiz. Ancak bu, her ne olursa olsun kalacağız demek değildir. BIT protokol var. Onun kaidelerine riayet etmek gerek.."

"— Peki bu protokola riayet etmeyen mi var? Yani CHP mi?"

"— Evet, CHP bazan protokol dışına çıkıyor."

"— Meselâ Feyzioğlu meselesi gibi meseleler mi, yoksa daha derinlerde daha mühim ihtilâf konuları mı var?"

YTP nin AP den müdevver Genel Sekreter Yardımcısı bu suale cevap vermezden evvel bıyık altından güldü :

"— CHP partizanca davranıyor" dedi. Sonra Ahmet Demdir meselesini den, bazı kaymakamların tayin ve nakillerinden, CHP nin hükümette tek başınaymış gibi hareket ettiğinden bahsetti. Fakat muhabir bunları, pek sathî meseleler olarak tavsif edip daha kuvvetli deliller olup olmadığını sorunca birden ciddileşti ve :

"— Meselelerin sathi olup olmadığını muhtıra verilince görürsünüz" dedi. Muhtıranın mahiyeti hakkında sual sorulunca da geçen hafta pek moda olan lâfı söyledi:

"— Alican bilir" Sonra açıkladı:

"— Biz Genel Başkana tam yetki verdik. O her şeyi bilir"

YTP nin AP den müdevver Genel Sekreteri Sanaç, bundan başka hiç bir şey söylemedi. Söyleyemedi. Alicana gelince, YTP Genel Başkanı evinde dinleniyordu. Gazeteciler onu ancak telefonla bulabildiler. Bunlar dan AKİS muhabiri:

"— Beyfendi, bir muhtıra verecekmişsiniz doğru mu?" dedi. Ala can isteksiz bir eda ile cevap verdi

"— Evet. Var böyle bir şey. Yazacağım".

"—Peki, acaba muhtıranızın konusu ne olacak?" Alican bu suale kendinden hiç beklenilmeyen bir şe kilde cevap verdi

"— Muhtıra açıklanınca görürsü nüz". Muhabir İsrar etti :

"— Şimdiden hiç bir şey söyleyemez misiniz " Alican sert konuştu:

"— Hayır, söyleyemem" Sonra telefon kapandı. Henüz muhtırada neler olacağını Alican da bilmiyordu!

Eskiler alırım...

Alicanın açıklamaktan çekindiği, YTP Genel Merkezinin ise malûmat sahibi olmadığı muhtıra YTP hin gergin sinirlerinin bir tezahüründen başka bir şey değildir. Talat Asalın YTP 'den gürültüyle ayrılması, Grupta Öçten meselesinin güçlükle, fakat mefharetle savuşturulması, AP nin mahallî seçimlerde daha şanslı gözükmesi, bu parti üzerinde aksi tesir yaptı. Zaten son Grup toplantısından sonra — 9 Temmuz 1963 de başlayan ve 17 Temmuz 1964 de biten toplantı- yayınlanan tebliğ de Koalisyon münasebetlerinin düzenlenmesi konusunda bazı temaslar yapılacağıma dair bir fasıl da vardı. İşte sıcakların birden bastırması, Talat Asalın ise AP nin organı Adalet gazetesinde Alicana ateş püskürmesi, AP nin de YTP teşkilatı içimde bunu istismar etmeye başlaması Alicanı Başbakan İsmet İnönüye bir muhtıra vermeğe zorladı.

YTP Genel Başkanı haftanın ortasında hazırladığı bu muhtırasında başlıca şu noktalar üzerinde durdu:

1 — Alican, Başbakan Yardımcısıdır. Fakat diğer CHP li Başbakan Yardımcısı Feyzioğlu her vesile ile ona tekaddüm etmektedir. 1 numaralı Başbakan yardımcısının Alican olması gerekmektedir!

2 — Başbakan İnönü Koalisyon Başkanı olarak faaliyetini ve kararlarım diğer ortaklarına sormadan yürütmektedir. Bunun önüne geçilmelidir-

3 — İçişleri Bakanı Bekata, Koalisyon protokolünün ruhuna uygun hareket etmemekte ve keyfî tayinler yapmaktadır.

4 — CHP Meclis çalışmalarında daima YTP den şikayetçi olmaktadır. Oysa bu, CHP li Parlâmento üyelerinin YTP li Parlâmento üyelerinin kendileri gibi hareket etmesini istemelerinden ileri gelmektedir. Busun önü alınmalıdır.

Bütün bunların dışında CHP kendisini tek parti devri alışkanlıklarından kurtarmalıdır!.

Alcanın diline pelesenk ettiği bu eski iddialar ve daha başka bazıları haftanın ortasında bizzat Alican tarafından kaleme alındı ve posta ile İstanbulda dinlenmekte bulunan Başbakan İsmet İnönüye gönderildi.

Ömer Faruk Sanaç
Dert çok, hemdert yok

Muhtıranın postaya verildiği çarşamiba günü öğleden sonra gene bir AKİS mensubu Alicanı aradı ve aralarında şu konuşma geçti :

"— Beyefendi, muhtırayı posta ile gönderdiğiniz söyleniyor. Doğru mu?"

Ekrem Alican
Yahudi züğürtleyince...

"— Evet, doğru. Postaladım".

"— Acaba muhtevası hakkında bir şeyler söyleyebilir misiniz?"

"— Maalesef söyleyemem"

AKİS muhabirinin muzipliği üstündeydi. Alicanın AKİS'e derin sevgisi meçhulü olmadığından ısrar eder göründü :

"— Ama efendim, biz baskıya gireceğiz. Zaten muhtıra İsmet Paşaya gidince bütün Basın bunu öğrenecek, hiç değilse atlamamış olalım".

"— Her şeyin bir zamanı var".

Muhabir bir parça daha ısrarda fayda umdu ve :

"— Acaba bir kaç nokta hakkında bir kaç şey söyleseniz de atlamasak!"

Alican birden kızdı ve :

"— Biz hattı harekâtımızı sizin dergiye göre mi ayarlayacağız?" dedi.

Alican bu! Der ya.

Seçimler

Bazıları serin sever,

Son günlerde Ankarada yolları CHP, YTP, CKMP veya AP ya düşenler, çokçası sahipsiz, masalar, boş odalarla karşılaşmakta ve dertlerini kapıcılara, odacılara veya bulurlarsa kâtiplere anlattıkları zaman hep aynı cevabı almaktadırlar :

"— Mahalli seçimler sebebiyle seçim bölgelerine dağıldılar!"

Oysa meselenin aslı çok daha başkadır ve sadece tek bir cümleyle izah edilmektedir : "Parası olan denize, olmıyan da seçim bölgesine gitmiştir!"

Gerçekten siyasilerden bir kısmı İstanbulda Adanın, Boğazın, Floryanın tadını çıkarır, Erdekte, Akçakoca veya Amasranın serin sularında dinlenirken, seçim borçlarım henüz ödeyememiş olan diğer bir kısım siyasiler de "Paramın yetmediği yerde isim başlar" diyerek seçim bölgelerine dağılmışlardır. Gezilerin sebebi ne mahalli seçimler ve ne de seçim bölgelerimin dertlerini dinlemektir. Sebep hava değişikliğinden ibarettir.

CHP den Hürrem Müftügil, YTP den Ömer Faruk Sanaç ve CKMP den de Mehmet Altınsoy Koalisyon Hükümetini teşkil eden partilerin üç çilekeş milletvekilidir. Bunlar hemen her gün hiç değilse bir kaç saat partilerine uğramakta fakat kısa almanda Başkentin boğucu sıcağında bunalarak soluğu serin bir yerde almaktadırlar. Oysa Parlamentonun bir aylık tatilinden faydalanarak pek yakında yapılacak olan mahalli

seçimlerde iyi bir sonuç almak üzere gerekli hazırlıkların bir an evvel tamamlanması gerekmektedir. Zira bu seçimler ilerideki genel seçimlerde partilerin başarı nispetlerini talimin bakımından gerçek bir kriter teşkil edecektir.

80 Günde Devriâlem

Koalisyonu teşkil eden partiler arasında mahalli seçimlere en büyük ilgiyi YTP gösterdi. Milletvekilleri 13 gruba ayrılarak her birinin gidecekleri yerler tek tek tespit edildi. İlk gezi Sanaç, Görentaş ve. Çelikkoldan müteşekkil bir grup tarafından 20 Temmuzda Eskişehire yapıldı. Bunu 22 Temmuzda Ulaştırma Bakanı İhsan Şeref Duranın Hatay, Tarım Bakanı Mehmet İzmenin başkanlığındaki diğer bir grubun da 27 Temmuzda başlıyan ve halen devam etmekte olan Gaziantep, Urfa, Mardin, Diyarbakır, Siirt, Bitlis, Muş, Van ve Hakkari gezileri takip etti.

Daha sonra İmar ve İskân Bakanı Fahrettin Kerim Gökayın başkanlığındaki bir grupun Eskişehir, Kütahya, Denizli/Aydın, İzmir, Muğla, Bursa, Bilecik ve Balıkesire; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakam Yusuf Azizoğlu başkanlığındaki grubun Tekirdağ, Kırklareli ve Edirneye; Genel Sekreter Nurettin Ertürkün Kocaeline; Sadık Perinçek ve Rıfat Öçtenin Sakaryaya; Devlet Bakam Raif Aybar başkanlığındaki grubun Zonguldak, Bolu ve Kastamonuya; gene Sağlık ve Sosyal Yardım Bakam Yusuf Azizoğlunun başkanlığında bir diğer grubun Tokat, Sivas, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Kars, Ağrı, Malatya, Tunceli, Elâzığ, Bingöl ve Adıyamana; gene İmar ve İskân Bakanı Fahrettin Kerim Gökay ile Genel Sekreter Yardımcısı Ömer Faruk Sanaçın da Konyaya gitmeleri kararlaştırıldı.

Gözdeki Mertek

Koalisyonun Y. T. P lileri bir görevliden şikayet ediyorlar. Görevli, Emniyet Genel Müdürü Ahmet Demirdir.

Bir görevliden şikâyet etmek için Y. T. P. ü olmak lüzumu yoktur. Herkes bu hakka sahiptir. Ama, bir görevliden niçin şikâyet edilir? Adamın bir icraatı, bir totumu olur. Bir şey yapmış bulunur. O hoşa gitmez. Şikâyet edilir. Y.T. P. nin Ahmet Demirden şikâyeti böyle değildir. Y. T. P. Emniyet Genel Müdürünün adının Ahmet Demir olmasından şikâyetçidir. Zira yeni Emniyet Genel Müdürü şimdiye kadar bir tasarrufta bulunmuş sayılmaz. Nitekim Y. T. P. de böyle bir iddiada bulunmamaktadır. Sadece demektedir W: "Biz bu adamı istemiyoruz!"

Hiç böyle şikâyet görülmemiştir.

Y. T. P. Demirin 1950'den, hatta 1946 'dan önceki davranışları dolayısıyla allerji duymaktadır. İstanbulun eski Emniyet Müdürünü tek parti devrinin sembolü saymaktadır. Ama, şimdi artık tek parti yok ki ve ne Demir, ne Çelik hiç kimse o zamanın metodlarıyla bugün faaliyet gösteremez ki.

Üstelik, "isim' allerjisine, sahip olan parti de, Y. T. P. Hangi Y. TP? Seçim zamanı, soyadı Menderes olan bir delikanlıdan yardım isteyen Y. T. P. İstanbula il başkanı diye soyadı Ağaoğlu olan ve alman zevci vaktiyle alman gazetelerine "Türkiyedeki işleri en iyi ben takip ederim. İsmim Ağaoğludur" diye ilan veren bir hanımı koymuş olan Y, T. P. Daha sonraları bu alman zevcin, "Biz suyun başındayız" diye mektupları ele geçip yayınlanmıştır. Menderes devrinin unutulmaz ve Ahmet Demiri kat kat geride bırakan Ankara Savcısı Hayri Mumcuoğlunu üstesine alıp milletvekili diye Meclise sokan Y. T. P. Ne kadar eski V. C. li varsa, ne kadar azgın D. P. li varsa, geçmiş devre bulaşmış ne kadar adam varsa bunların bir haşmetli kısmı bugün Koalisyonun muteber ortağı Y. T. P. nin etiketini taşımaktadır.

Peki şimdi, bunların hepsi afaroz mu edilecektir? Menderesin İstanbul Valisi Fahrettin Karim Gökay "İstenmeyen Adam" mı ilân olunacaktır? İnsanla yaptıkları değil, taşıdıkları isim dolayısıyla suçlu bulunsalardı ortalıkta pek adam kalmazdı. C. H. P. nin mallarının alınmasında Menderesin savcılığını yapan C. H. P. M Bakana kadar.

Y. T. P. nin gözü Ahmet Demirin üzerinde olsun. Zaten bir açık rejimde yaşadığımıza göre hepimizin gözü hepimizin üstünde. Bir marifetini yakaladı mı ver yansın etsin.

Ama insaf! Süreyya Ağaoğlunun ağzımdan, vaktiyle şöyleydi böyleydi diye Ahmet Demirden şikâyet olunduğunu duymak, insanları bırakınız, dağlardaki tavşanları bile güldüren bir hareket oluyor.

Program hazırlanırken milletvekili ve senatörlere halkla ve teşkilâtla yapacakları temaslarda dikkat etmeleri gereken noktalar bilhassa hatırlatıldı. Gezilerde YTP nin CHP nin dümen suyunda olmadığı, partinin genel görüşlerinde hiç bir değişiklik bulunmadığı, AP nin tahriklerine kulak verilmemesi özellikle belirtilecekti. Esasen bu havanın yayılması için gerekli mizansen hazırlanmış ve mahalli seçimlerle ilgili olarak yapılacak olan bu gezilerin arifesinde Genel Başkan Alicana bir muhtıra hazırlaması için tam yetki verilmişti. Ancak tespit edilen program bir türlü istenildiği gibi tatbik edilemedi. Politikacılardan bir kısmı denizii. diğer bir kısmı <;a Programdaki "Ekibe katılacak senatör ve milletvekilleri, arzu ettikleri takdirde daha önce seçim bölgelerine gidip orada intizar edebilirler" notunu fırsat bilip seçim bölgelerine dağıldılar.

Diyojenin feneri

CH P de ise belirli bir program hazırlanmıyarak geziler milletvekili ve senatörlerin insiyatiflerine bırakıldı. Doğrusu bu işten en ziyade kârlı çıkanlar İstanbul milletvekilleri oldu. Coşkun Kırca ve Suphi Baykam İstanbula ilk giden milletvekilleri olmak şerefini kazandılar. Daha sonra da İç İşleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata Dragos Tepedeki denize nazır villasında istirahate çekildi. İstanbulda kalacak yeri olmıyanlar Anadolu Klülbüne veya Floryaya rağbet gösterdiler.

Mahalli seçimlerle ilgili olarak, CHP deki tek faaliyet milletvekili ve senatörlerin gezilerde yapacakları konuşmalarda faydalanacakları materyali bir araya topluyan dosyaların hazırlanmasından ibaret oldu

Bu dosyalara göre senatör ve milletvekillerinin aylık ve yollukları memur maaşlarına yapılacak yüzde 15 zam, vergilerin taksitlendirilmesi, Bina ve Arazi Vergisinin vergisinden mahsun edilmedi, ordu, emniyet ve gümrük muhafaza mensup" larının tayın bedelleri, 147 ler, Anayasa mahkemesi Yüksek Hakimler Kurulu Esnaf Vergisinin tehiri, tasarruf bonoları, eğitim, ucun vadeli

Franktan D. Roosevell'in Mektupları

Amerikanın, XX. Asır içimdeki unutulmaz Başkanı FrahklinD. Roosevelt, hayatı boyunca Türkiyeyle alâkalı olarak beş mektup yazmıştır. Bu mektupların dördü, amerikalılara hitap etmektedir. Beşincisi, o devrin Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönüye yazılmıştır. Aşağıda, bu beş mektubu bulacaksınız.

Mektupların en önemlisi, şüphe yok ki İsmet İnönüye yazılmış olanıdır. Amerikanm büyük Cumhurbaşkanı tam bir ileriyi görüşle Türk - Amerikan münasebetlerinin harp sonrasında alacağı sekli sezmiş, bunun manâsım anlamış ve bunu söylemiştir. Mektup, iki memleket arasındaki münasebetleri inceleyecekler için kıymetli bir vesika mahiyetini taşıdığı gibi Türkiyenin ve Amerikanın bugünkü idarecilerine de bir ışık tutmaktadır.

I

F. D. R. 'den İstanbul da Robert B. Skinner'e

WARM SPIRINGS,

Kasım 28, 1934

Aziz Büyük Elçi :

Mektubunuz benli çok memnun etti. Bana daha sık yazmanızı temenni ederim-

Mustafa Kemal hakkında anlattıklarınız, onun mükemmel bir kalem tasviridir. Şahsiyetimi pek iyi belirten hikayelerinizi gevdim.

Geçenlerde Tahrandaki Elçimizden bir mektup aldım. Şahın İranı, mümkün nisbetinde Kemalin Türkiyede tatbik ettiği felsefeye ve usullere uygun şekilde geliştirmeye çalıştığını bildiriyordu.

Sanırım oradaki selefiniz yeni bir kitap üzerinde çalışıyor. Türkiye Başkanı ile A. B. D. Başkanı arasında hayret verici bir benzeyiş olduğu hususunda, hâlâ ısrar edip etmediğini merak »diyorum!

Samimi sevgilerimle,

Daima sizin,

AKİS — Skinner Amerikanın o ta-ihteki Ankara Büyük Elçisidir. Roosevelt'in bahsettiği selefi. General Charles H. Sherrill'dir. Sherrill Rco-Sevelt, Mussolini ve Mustafa Kemal sanısında müşterek noktalar bulunduğunu belirtmekten daima hoşlanmıştır.

II

F. D. R. 'den Atinada Lincoln MacVeagh'e

BEYAZ SARAY.

Mart 24, 1939

Azizim Lincoln :

6 Mart tarihli mektubunuzu almak beni sevindirdi. Burada bile Balkanlarla Küçük Asyanın haritasını tekrar tekrar tetkik etmekteyiz.

Şüphesiz bilmektesinizdir ki alman sızması ve propagandası, ta İrana kadar gayet faal şekilde devam etmektedir. Bir ay kadar önce Elçi Fish arapların ve mısırlıların ingilizlere karşı saygılarını kaybetmekte olduklarını söyledi.

Bütün bunlar bir Avrupa harbi çıktığı takdirde Yunanistanın ve Türkiyenin tarafsız kalmasının büyük önemini bana ispat ediyor. Tarafsız kalmakla harbin "güneyde ve doğuda bütün noktalara" sirayetini önleyebileceklerdir-

Çetin günler geçiriyoruz. Ama benim, işler karanlık görünürken düzelme yolunu tuttukları, iyi gider manzarası arzederken fenalaştıkları yolundaki görüşüm boşuna değildir. Mamafih, Hitler ile Mussollni'nin hâlâ harp yolunda bulunduklarından endişe ediyorum.

En iyi dileklerim.

Daima olduğu gibi sizin,

AKİS____MacVeagh Amerikanın Atina Büyük Elçisidir. Bu mektubun yazıldığı Mart ayında Hitlerin birlikleri Praga girmişler ve Polonya aleyhindeki kampanya başlamıştır.

III

F. D. R. 'den İstanbulda John Van A MacMurray'e

BEYAZ SARAY,

Ağustos 28, 1939.

Sevgili Jack :

Yeni türk pulları serisi için pek çok teşekkürler,

Ruslarla almanlar arasındaki anlaşmanın Türkiye ve türk politikası üzerindeki tesirleri hakkındaki şahsi intihalarınızı bana yazmanızı rica ederim. Tabii, Türkiyenin, bana çok mantıki gelen bugünkü politikasını

değiştirmeyeceğini hararetle ümit etmekteyim.

Daima olduğu gibi sizin,

AKİS Ağustosun 24 'ünde, bir sürpriz olarak alınanlarla ruslar meşhur andlaşmalarını imza etmişler ve Avrupa pilitikasının veçhesi birden değişmiştir. Zaten, üç gün sonra da harp patlak vermiştir.

IV

F. D. R. 'den Atinada Lincoln MacVeagh'e

HYDE PARK,

Ekim 21, 1939

Franklin D. Roosevelt
Yılların gerisindeki ses

Azizim Lincoln :

26 Eylül tarihli mektubunuz ben tam Hyde Park'a hareket ederken geldi ve çok sevindim.

Geçen gün İngiliz—Fransız—Türk Andlaşması imzalandı. Sanırım bu, doğru yolda atılmış kati bir adımdır. Bu mektubu aldıktan sonra, bu andlaşmanın tesirlerinin ne olacağı hususundaki düşüncelerinizi hana yazmanızı rica ederim.

En iyi dileklerim.

Daima olduğu gibi sizin,

AKİS İngiliz—Fransız—Türk Andlaşması Akdenizde ve Balkanlarda taraflardan biri tecavüze uğradığı takdirde karşılıklı yardımı derpiş etmekteydi. Mamafih, böyle bir tecavüz Müttefiklerle Rusya anasında bir harbe yol açtığı takdirde, Türkiye Müttefiklerin yardımına gitmeyecekti.

F.D.R.'den Ankarada İsmet İnönüye

BEYAZ SARAY

26 Ekim, 1943

Azizim Başkan İnönü:

Büyük Elçi Steinhardt sizi iyi halde gösteren nefis fotoğrafınızı bana getirdiğinde çok memnun oldum -gerçekten bunu almak beni çok memnun etti.

Çok ümid ederim, bir gün siz ve ben buluşalım. Zira size ve bütün yaptıklarınıza karşı uzun »üredir büyük hayranlığım vardır.

İki milletimiz, o kadar çok mânada, aynı aydınlık ilerleme ideallerine sahiptir ki bütün dünya milletlerinin şu anda geçirmekte oldukları büyük buhran konusunda aynı hislere sahip olmamızın yadırganacak bir tarafı yoktur,

Bilhassa ümid ederim ki bu harp bittiğinde sadece bir çok nesiller için barış gerçekleşmekle kalmasın, aynı zamanda küçük milletlerin de tam istiklâllerini muhafaza hususundaki endişelerini tamamile zail edecek anlaşmalara varılsın. Geçen yıllarda verimli bir sanayie, tarıma ve sanata yatırılacak yerde küçüklü büyüklü silâhlar için sarfedilen para dünyanın dört bucağındaki hepimiz için talihsizlik olmuştur.

Kanaatim, ikimizin de karşılıklı olarak birbirimizin meselelerinden haberdar okluğumuzdur- ve tekrar temenni ederim, siz ve ben bunlar) ve daha bir çok başka şeyi birlikte konuşma fırsatını elde edelim.

En sıcak duygularım ve istikbalde sizin için bir hizmette bulunabilirsem bana haber vereceğiniz ümidiyle,

Samimiyette sizin,

AKİS — Tahrandan dönüşlerinde, 4 ile 6 Aralık arasımda Churchill ve Roosevelt İsmet İnönü ile Kahirede buluşmuşlar ve görüşmüşlerdir. Bilhassa Chuırchill Türkiyenin harbe katılmasını istemiş, fakat İnonü Müttefiklerin kendisine alman taaruzunu karşılamak için lâzım uçak, tank ve silahı vermelerini şart koşmuştur. Müttefikler, hazırladıkları bir İkinci Cephe olduğundan bu talebi yerine getirememişler ve Türkiyenin tarafsız kalmasını kabul etmişlerdir. Bu sayede Türkiye kanlı savaşın felâketlerinden kurtulmuş ve kaderini de ipo tek altına sokmamıştır. Bilindiği gibi bu cephede harbe tutuşan memleketler sonradan Rusya tarafından "kurtarılmış"lardır!

Büyük Geçit

Önümüzdeki mahalli seçimlerde C. H. P. her şeyin aleyhinde olduğu 1961 Seçimlerine nazaran yüzde iki, ama sadece yüzde iki fazla oy alırsa Türkiyedeki siyaset hayatının bütün unsurları değişecektir. Değişecektir ve müsbet istikamette değişecektir. C. H.P. bunu alabilecek midir?

Bugün C. H. P. teorik olarak Koalisyonun en büyük kanadıdır, ama nihayet kanatlarından biridir. Halbuki fiili durumda C. H. P. rejimin mukadderatının sorumluluğunu omuzlarında taşımaktadır. Zira:

1 — C. H. P. eski devrin intikamcısı değil, o devri tasfiye etmiş kuvvetlerden biridir.

2 — C. H. P. atatürkçülüğü aklı başında kimselerce tartışma konusu olmayan partidir.

3 — C. H. P. memleketin menfaatini demokratik bir rejim içinde ve sosyal adalet ilkelerine uyularak, özel sektör karşısında devletçiliği ezdirmeden hükümat veren siyasi teşekküldür.

4 — C. H. P. memleketin sağlam kuvvetlerine itimat veren siyasi teşekküldür.

Mahalli seçimlerde bu partinin. 1961 Seçimlerine nazaran gerilemeyip ilerlemesi çok çeşitli çevrelerden aynı istikamette yapılan propagandaları iğne yemiş balona döndürecektir. Bu propagandalar şunlardır :

1 — Eski devrin intikamdan bu memlekette ekseriyettir, ilk seçimde onlar iktidara geleceklerdir.

3 — Atatürkçü olmayanlar ve devrim düşmanları atatürkçüleri ve devrimcileri kelle başına oy hesabı yapıldığında yenecek güçtedirler.

S — Politikacılar memleketin menfaatlerini değil, kendilerini destekleyen zümrelerin menfaatini gözetmektedirler ve bu gruplarla demokratik sistem içinde başa çıkma imkânı yoktur. Bir seçim oldu mu, galebe onlarda kalacaktır.

4 — Memleketin sağlam kuvvetleri aleyhindeki cereyan çok kesiftir ve tesirlidir. C. H. P. nin karşısındaki partiler bunun organizatörleridir. 1961 Seçimlerinden bu yana bunlar daha da güç kazanmışlardır. Baksanıza A.P. ilk seçimlerde oyların yüzde 80 ini alacağını söylemektedir. Memleketin sağlam kuvvetleri kendi başlarını kendileri giyotinin altına koymaya razı olacaklar mıdır?

Bu propagandanın unsurları Türkiyenin siyaset hayatında huzuru ve sükûnu geciktiren, bazı yüreklerde endişe yaratan tek unsurlardır. Onlar kalktığı gün on yıllık mesafe alacağımızı herkes görmektedir

C. H. P. bu yüzde iki fazla oyu alabilecek, suların korkulduğu gibi akmadığını herkese gösterebilecek midir? Bu konuda lehte ve aleyhte noktalar vardır. Bütün bir cephe mahalli seçimlerde C. H. P. nin karşısına dikilecek ve onunla uğraşacaktır. Ama 1961in ak--ine C. H. P. halk huzuruna başkalarının —Millî Birlik İdaresi— sevap ve günahlarıyla değil, kendi meziyet ve kusurlarıyla çıkacaktır.

Türkiyenin kaderi bu büyük geçitin başında milletin göstereceği beşiret ve C. H. P. nin göstereceği meharetle çok yakından ilgilidir.

plânın yürürlüğe konması ve bütünlüğünün korunması, sanayicilerin vergi borçlarının takside bağlanması, gübrenin Gümrük vergisinden muaf tutulması, Kalkınma ve Yatırım Bankası, askerlik hizmeti, Zirai Gelir Vergisinin tehiri, toplantı ve gösteri yürüyüşleri hürriyeti doğu illerindeki nahiye ve köylere vadeli yemeklik buğday satışı, yangından zarar görenlere yardım, Devlet dairelerinde iş arayanlara İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyla iş verilmesi, suni gübre fiyatları, Köy Yolları Yapım ve Bakım Yönetmeliği, hububat alım fiyatları, Muş ilinin kılavuz bölge olarak kabulü, 1963 Programı, Muş pilot bölgesinin genişletilmesi, Sınai Yatırım ve Kredi Bankasın n kurulması gibi meseleler üzerinde durulacak başlıca konuları teşkil etmektedir. Ancak CHP de tıpkı YTP gibi aynı dertten mustariptir ve parti içinde bu bir aylık yeteri kadar değerlendirebilen milletvekili ve senatör adedi iki elin parmakları ile sayılabilecek kadar azdır.

Koalisyon partileri içinde mahalli seçimlerde hiç bir iddiası olmaması sebebiyle en ufak bir hazırlığa dahi lüzum görmiyen tek parti CKMP dir. Partinin Kızılayda Konur Sokakla

AP'Iilerin "Işık Kulübü"
"Bize ışık tut, Paşam!"

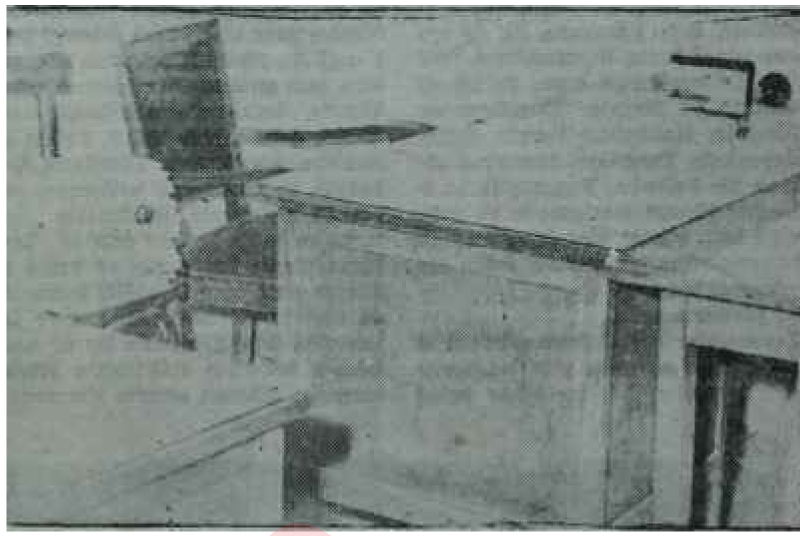
Yüksel Caddesinin kesiştiği yerdeki iki katlı gri binasında ziyaretçiler — Partiye günde birkaç saat için uğrayan Mehmet Altınsoyun haricinde — karşılarında muhatap olarak sadece emektar odacı Hasan Kozanı bulmaktadırlar. Partinin ön cephesindeki CKMP Gençlik Kollarına ait odaya yerleşmiş olan Hasan, dilinin döndüğü kadar partinin sözcülüğünü yapmağa uğraşmakta ve sıkışınca :

"— Ne yapalım beyim biz bu kadarını biliyoruz. Biraz evvel gelseydiniz Mehmet Altınsoy buradaydı. Onunla konuşurdunuz" demektedir.

Klupçü politikacılar

Sıcak yaz günlerinde Başkent caddelerinin asfalt yolları kızgın güneş altında yumuşarken, hasbelkader Ankarada kalmış olan A. P. li politikacılar yeni kurulan Işık Kulübün rahat koltuklarla döşenmiş serin salonlarında buzlu viskilerini yudumlamakta ve hararetli politik sohbetlere dalmaktadırlar. Bir süre önce AP Genel Merkezinin alt katında kurulmuş olan bu kulüp son günlerde AP lilerin adeta bir karargâhı haline gelmiş, son derece lüks dekorasyonu, oyun masaları, elektrikli kumar makinesi ve restoranı ile politikacılar için ideal bir dinlenme ve eğlence yeri olmuştur. AP Genel Merkezinde aradıkları politikacıyı bulamıyan ziyaretçiler soluğu Işık Kulüpte almaktadırlar.

Ankarada siyasi partiler 17 Kasımda yapılacak mahalli seçimlere işte böyle hazırlanıyorlar...

C.K.M.P. Genel Merkezinde faaliyet
Yaşasın Hasan Efendi

CHP Genel Merkezinde seçim hazırlığı
Konferans kitabı

isyan

Son perde

Bu mecmuanın okunmakta olduğu sıradan itibaren, 20-21 Mayıs olayları ve onlarla ilgili duruşmalar yeniden umumi efkarın 1 numaralı meselesi olma yolunu tutacaktır. Haftanın ikinci yarısının başında, takvimlerin 1 Ağustos tarihini gösterdiği gün Mamaktaki hususi hazırlanmış mahkeme salonunda sanıkların savunması başladı. Aynı gün, Harbiyedeki 2 numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesinde Talat Aydemirin peşine takılarak elde silâh başkent sokaklarına fırlayan talihsiz Harbiyeliler hakkında savcı iddianemesini okudu. İddianamede, bu genç kimselerin bir takım sergüzeştçiler tarafından nasıl aldatıldıkları, kendilerine ne yalanlar söylendiği, ne akıl almaz masallar uydurulduğu ve ne intibalar verilmeye çalışıldığı tafsilatıyla anlatılıyordu. Hemen hemen aynı saatlerde Mamaktaki savunmalara Talât Aydemirin, bu gencinin İstikbalini mahvetmiş olan adamın savunmasıyla başlamış olması hazin bir tesadüf teşkil etti.

Mamak Mahkemesi, sanıklardan savunmalarını yazılı olarak aldı. Fakat avukatlar bunu izah eden, ana taraflarını belirten kısa konuşmalar yapmak hakkım kullandılar. Usul kanunlarına tamamile uygun olan bu

şekil sayesinde duruşmaların neticesinin Ağustos içinde alınmasının kabil olacağı tahmin edilmektedir. O takdirde, Sıkı Yönetimin ilk üç ayı tamamlandığında duruşmaların "Küçük Mahkeme"deki kısmı da bitmiş olacaktır ve dosyalar Yargıtaya verilecektir. Hükümleri temyiz etmek isteyenlerin Yargıtaya başvurma süreleri bir haftadır. Yargıtayda bu itirazlar süratle incelenecek ve netice'er kati şeklini alacaktır. Mamak duruşmalarına ait zabıtlar zaten hazırlanmaktadır.

iki savunma şekli

Savunmalar başladığında görüldü ki iki tarz savunma yolu tutulmuştur. Durumları hiç bir inkâr kabul etmeyen sanıklar -Talât Aydemir gibi kendilerini harekete geçiren sebepleri knedilerine göre anlatıp Türkiye için başka çıkar yolun bulunmadığı inancını ileri sürdüler! Ötekiler, bir yandan suça iştirak nisbetlerini azaltmaya, önemsizleştirmeye çalışırlarken -eğer isyan başarı kazansaydı, tabii herkes aksi yolu tutacaktı diğer taraftan harekete bir felsefe, bir memleketçi taraf, bir idealistlik vermeye çalıştılar. Şimdilik görünen, bütün sanıkların savunmalarının bu çerçeve içinde kalacağıdır.

Yakın istikbal

Sıkı Yönetim, 21 Ağustos tarihinde bitmektedir. Meclis, bu yüzden tatilini mühletten iki gün önce bitirecek ve yapacağı ilk toplantıda bunu görüşecektir, Henüz Hükümetin, Meclise nasıl bir teklide geleceği belli değildir. Hattâ Hükümette bile, bu defa bazı sızlanmaların olması mümkündür. Sızlanmaların geleceği istikamet, daha ziyade Y.T.P. kesimi olacaktır. Ancak, Sıkı Yönetimin Ankarada ve İstanbulda uzatılması gerektiği konusunda Hükümette bir tartışma bahis konusu değildir. Tartışma olunsa İzmir için ve kabul edilecek uzatmanın müddeti konusunda olacaktır. Ancak Ankara ve İstanbulda Sıkı Yönetimin iki ay uzatılması teklifiyle Hükümetin Meclis karşısına çıkması sürpriz olmayacak dir. Zira bir anlık bir uzatma, hükümlerin kati şeklini almasının hemen akabine memleketi getirecektir. Buna asgari bir müddet ilâvesi zarureti ortada görünmektedir. Buna karşıt olan düşünce, mucip sebebini mahallî seçimlerin Kasım ortasında yapılması kararından almaktadır. Arzu, hiç bir yerde seçim propagandasının Sıkı Yönetime tesadüf ettirilmemesidir. Ancak bir takım elde olmayan şartların rol oynamasını kabul etmek gerekmektedir.

Müzakereler asıl Mecliste daha çekişmeli olacağa benzememektedir. Osman Bölükbaşının ismi var cismi yok partisiyle bazı - C.H.P. ve C.K.M.P. li şahısların çıkış yapmaları kuvvetle muhtemeldir. Bunlar oy itibariyle bir şey ifade etmemektedirler. Y.T.P. ve C.K.M.P. den bir ekseriyet, CHP. nin tamamı ile birlikte Hükümet teklifini destekleyecektir. Bilinmeyen, A.P. nin nasıl bir vaziyet alacağıdır. Geçen defaki basiretli halini devam mı ettirecektir, yoksa yeni bir yatırıma mı gidecektir?

Tabii bu ve Y.T.P. ile C.K.M.P. içinde belirecek cereyanın istikameti, Mamaktan ölüm cezaları çıktığı ve bunlar Yargıtay tarafından tasdik edildiği zaman mesele Meclise sildiğinde nasıl bir havanın eseceği hakkında da herkese bir fikir verecektir.

Bugünden bilinen, Sıkı Yönetimin uzatılması konusunun "Reşat Özarda Meselesi"ne benzemediğidir. O meselenin bir hafta içinde ne doğurduğu hatırlandığında, Meclis çevreleri parlamenter rejimin bekçiliği konusunda geçen defaya nazaran daha hassas ve akıllı görünmektedirler.

Hükümetin alacağı vaziyet, Başbakan İsmet İnönünün pazartesi günü Ankaraya gelmesinden sonra yapılacak kabine toplantılarında tesbit edilecektir.

20-21 Mayıs sanıkları Mamakta duruşmada
Saat 12'ye 5 var

B A S I N

Gazeteler

Kriz!

Geçen haftanın sonlarından itibaren İstanbulda çıkan Hareket gazetesi kapılarını sessizce kapattı. Gazete, bir sayı öncesinde hiç bir şey söylemeden çıkmaz oldu.

Hareket, eski Vatanın isim değiştirmiş şeklidir. Vatan gazetesinde bir ihtilâf patlak verince Ahmed Emin Yalman, yanma kendisini teşvik eden Özcan Ergüderi alarak oradan ayrıldı ve Hür Vatan adıyla yeni bir gazete çıkarmaya başladı. Hür Vatan demokratik rejimin ve liberal görüşün savunucusu olarak belirdi ve Hükümetten yana cephe aldı. Fakat Hür Vatanın satışı, eski Vatanın satışını aşmadı, hattâ onu bulmadı.

Hür Vatanın genç ortakları, bunu Ahmed Emin Yalmandan bildiler. Yalman eskimişti. Orijinalliğini kaybetmişti. Eski bir devrin adamıydı. Onun için okuyucular onun yazılarını okumuyorlar, o yüzden de Hür Vatanı beğenmiyorlardı. Yalmana yaza yazdırtmam ak, onu başyazı sütunundan çekip almak lâzımdı. Fakat bu husus Yalmana işin başında açık açık söylenmedi, hatta gazeteye yeni bir şekil verme gayretleri gene en ziyade onun sırtına yüklendi.

Hedef, gazetenin ismini değiştirip ona yeni bir -ruh değil ama- şekil vermekti. Bunun için herşeyden fazla ihtiyacı hissedilen sermayeydi. Yalman ve arkadaşları özel sektörün bir takım temsilcilerinin kapısını çekmeye koyuldular. İki zengin iş adamı, Rıza Derviş ve Suat Ulagay, daha başka bazı kimselerle birlikte, bir gazete yokuş aşağı istikamet aldı mı ne kadar para yer yutar bir fikirleri olmadığından bu işe yanaştılar. Onların koydukları sermaye, daha doğrusu onlar sayesinde alman kredierle yola çıkıldı.

Fakat Hareketin kaderi Hür Vatanın kaderinden daha parlak olmadı. Büyük reklâmların yapılmasına rağmen gazete okuyucu çekmedi. Bunun iki sebebi vardır: Birincisi, gazetecilik bakımından, yani teknik olarak gazete güzel, cazip hazırlanamadı. Hazırlayıcıları o sahada bir başarı göstermediler. Acemi kimseler olarak kaldılar. İkincisi, bir süre sonra barut bitti. Barutun bitmesi, teknik bakımdan kalitesi zaten fazla olmayan gazeteyi büsbütün ezdi, hırpaladı. Her memlekette- olduğu gibi Türkiyede de gazetecilik bir büyük endüstri haline gelmiş bulunduğundan Bâbıâlinin devleriyle cılız Hareket baş edemedi.

Kusur, önce gene Yalmanda bulundu. Kıdemli gazeteci, gazeteden büsbütün uzaklaştırıldı. Ama bunun neticesi, Yalmanın ne de olsa birkaç bini bulan tiryakileri de Hareketten ayrılıp gittiler. Kredi talepleri kredi taleplerini takip etti. Hareket Hükümeti ve Özel Sektörü desteklediğinden gazetenin idarecileri her iki cephenin de kendisini reklâmla hususi surette desteklemesini istiyordu. Halbuki Hükümet, o çeşit hükümet değildi. Hareket her ay elli bin liralık resmî ilân alıyordu. Başka yapacak bir şey yoktu. Özel Sektöre gelince, o reklâmlarım daha verimli olan yayın organlarında yaptırmayı tercih ediyor, kimsenin görmediği reklâmı -bir sübvansiyon olarak dahi- vermek istemiyordu.

Gazete bir kaç defa kriz atlattı Her seferinde bir yeni yama keseye vurularak yola devam edildi. Ama, hiç bir salâh alâmeti görünmüyordu. Aksine, sıkıntı gazetenin bütün imkânlarını da yok -etmişti. Hareket, artık bir nevi hüdayınabit gibi çıkıyordu. İşle meşgul olan kimse kalmamıştı.

Söz sahibi iş adamları tek mantıki yolu tuttular: Gazeteyi kapattılar!

Müflis bir beg!

Hareketin kapanması, bu gazete, C.H.P.yi ve Hükümeti, Türkiyenin demokratik sistemle idaresi fikrini tuttuğundan, eğer bir başka hâdiseyle aynı zamana tesadüf etmemiş bulunsaydı mutlaka Muhalefetin diline sakız olurdu. Ancak Harekettim sessizce kapandığı günlerde, Yeni İstanbul fiilî ve manevî top atışını ilân etti, gazetenin çıkamayacak hale geldiğini bildirdi. Sebep satışsızlık ve halkın alâkasızlığından başka bir şey değildi. Ancak Gökhan Evliyaoğlu ve onun Sanşo Pansası Hami Tezkan taslarını taraklarını toplayacak yerde cerre çıkıp avuç açmayı tercih, ettiler ve bir yeni oyuna girdiler. Efendim, Yeni İstanbulu dört milyon lira sermayeli bir anonim şirket yapacaklar, hisse senedi satacaklardı! Halk bu senetleri alacak, sonra batmak üzere olan, hemen bütün gelirlerine haciz konmuş bulunan ve borcu dağları aşan müesseseye ortak olacaktı! Gazetede düşünülebilecek bütün edebiyatların en komiğinin ya pılmasına başlandı. Efendim, halk Yeni İstanbulda kendi gazetesini, bir asırdır özlenen gazeteyi bulmuştu. Onu bağrına basmıştı. Eee, o halde neden almıyor, okumuyordu? Zira Yeni İstanbul, bir furya zamanı yaşadıktan sonra tepetaklak olmuştu ve şimdi sırtüstü yere serilmişti. Bu mukadder "sualin cevabını satırlar arasına gizlemek için "beg"ler ellerinden geleni yaptılar ama, tabii muvaffak olamadılar. Aslında, bütün işi gücü tezvir olan ve yalan havadis üzerine bina ettiği yayınıyla A.P. içinde bir hedef güden, hiç gözünü kırpmadan uydurduğu haberlerle bir netice alabileceğini sanan ve nihayet, ta 27 Mayısı takip eden günlerden bu yana Alpaslan Türkeşin yayın organlığını yapan "Begler Gazetesi" için yatsı saati gelip çatmıştı.

Para avı, bunun saklanamayacak hale geldiğinin delilini umumi efkâra verdi.

Hareket

Yeni İstanbul ve Hareket gazeteleri
Yaprak dökümü

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Yugoslavya

Yer sarsıldı

Suzy Jacquemaire, Bosnaya Belçikadan kalkıp gelmişti. Bir turistti. Bosnaya vardığında, şehrin en güzel oteli olan dört katlı Yeni Makedonya Oteline indi. Gece hayli geç yattı. Ertesi sabah şafak henüz atmıştı ki ayağının altının sarsıldığını hissetti. Ne olduğunu, anlamaya fırsat bulmadan, karyolasıyla birden aşağıya yuvarlandığını hissetti. Bu yavarlanmak değil, daha ziyade aşağıya inişti. Sanki bir asansördeydi ve kendisiyle birlikte her şey aşağıya doğru iniyordu. Müthiş bir gürültü, kulakları sağır ediyordu. Bir bomba mı patlamıştı, otel temelinden mi çökmüştü? Eliyle kocasını yakalamak istedi, fakat muvaffak olamadı. Yere hızla çarptı, sonra başından aşağı bir moloz yığınının döküldüğünü hissetti. Fakat öyle bir yere gelmişti ki molozlar ile yer arasında bir mesafe kaldı. Baktı, aynı yerde kocası ve daha başkaları da vardı. Ancak dışarıya çıkmak imkânı yoktu. Bütün delililer kapanmıştı. Havasızlıktan ölmek tehlikesi bir an hatırından geçti, sonra bildiği bütün duaları okumaya başladı. Ne olduğunu halâ anlamış değildi.

Suzy Jacquemair 'in başına bu, cuma günü geldi. Belçikalı kadın, ancak 55 saat sonra harabenin altından çekilip çıkarılabildi. Hâlâ. az buçuk kendindeydi. Kocasının ve başkalarının da molozlar altında bulunduğunu bildirip bayıldı. Kurtarıcılar kendisini çıkarmışlardı ki taşların arasından bir el uzandı ve aşağıdan fransızca sesler geldi: "De l' eau, de l'eau=Su, su.." Derhal oksijen tüpleri hâdisenin cereyan ettiği yere getirildi ve iç tarafa hava verilmesine başlandı. İki saat sonra, Suzy Jacquemaire'in kocası Jean Jacquemaire de kurtarılabildi.

Bosnada yer sarsılmıştı.

Korkunç felâket

Geçen haftanın sonunda Yugoslavya, şimdiye kadar uğradığı tabii âfetlerin en korkuncuyla karsı karşıya kaldı. Bosna, bir zelzeleyle adeta yere yapıştı. 27o bin nüfuslu şehir, hatta Yugoslavyada hiç bir şehir, şimdiye kadar bu kadar sarsılmamıştı. Zelzele herkesin evler içinde bulunduğu bir saatte vukua geldiğinden büsbütün hasar yaptı. İkametgâh lar, mabetler, dükkânlar, oteller kartondan yapılmışcasına çöktüler. Bunların biri de, meşhur Yeni Makedonya Oteliydi.

Zelzele olduğunda saat 5.17 idi. Yeni Makedonya Otelinin üçüncü katında bulunup ta mucize kabilinden kurtulanlardan Misa Poljak hâdiseyi -sonradan şöyle anlattı:

"— Etrafımdaki her şey çökmeye başladığında otelin üçüncü katındaydım. Birden kendimi karanlıkta buldum. Sadece bir kaç delikden ışık geliyordu. Bütün gücümle onları genişletmeye çalıştım ve muvaffak oldum. Açtığım yerden dışarıya çıktığımda, caddedeydim!"

Felâket dünyada derin akisler yarattı. Bütün Yugoslavya, felâketzedelerin yardımına koşmak için seferber oldu. Tito iki günlük millî matem ilân etti. Kurtarma araçları bol miktarda Bosnaya gönderildi. Titonun kendisi yaralı şehri ziyaret etti. İlk tahminlerde on bin kişinin öldüğü havadisi ortaya atıldı. Fakat haftanın başlarına kadar çıkarılan cesetler biri kadar oldu. Ancak daha yüzlerce, hattâ binlerce cesedin harabeler altında bulunduğu anlaşılmaktadır. Gerçi kurbanların sayısı ilk tahminlere çok şükür erişmeyecektir. Ama Bosnanın, bütün tarihindeki en büyük felâketi yaşamış olduğunu her şey göstermektedir,

Hindistan

Yeni belâlar

Bu haftanın başında, Hindistanın Times of İndia gazetesinde çıkan bir haber dünyada geniş akisler uyandırdı. Gazeteye göre çin birlikleri hint hududunda yeniden harekete geçmişler ve bazı noktaları tutmuşlardı. Tibette bulunan 16 hudut tümeninden 13'ü harekâta katılmaktaydılar. Çinlilerin yeni bir taarruza geçmelerinden endişe ediliyordu. Savunma Bakanlığına bakılırsa cinlilerin, bundan önce geri çekilmeleri sayesinde teşekkül eden yirmi kilometrelik gayrıaskeri bölgeyi tekrar işgal etmeleri bekleniyordu. Nitekim

Üsküpte zelzeleden sonra enkaz arasında felâketzedeler

Görünmez kaza

Nehru, Haydarabatta yaptığı bar konuşmada hudut durumunun tehlike dolu bulunduğunu ifadeden geri kalmadı.

Havadis, Moskovada ruslarla batılılar arasında nükleer silâh denemelerini yasaklama konusunda bir anlaşmaya varılmasından sonra çinlilerin ne yapacaklarının bilinmediği ve bir hareketin beklenmekte olduğu sıraya tesadüf ettiğinden büsbütün alâka çekti ve derin tepkiye yol açtı.

İşin daha garip görünen tarafı şudur ki çinliler Hindistana karşı tecavüzlerinde kendilerine beklenilmeyen bir de müttefik bulmuşlardır: Pakistan. Pakistan, Hindistanla Keşmir meselesi yüzünden ihtilâf halinde bulunduğu için düşmanının düşmanını dost saymakta ve çinlilerle hoş geçinmektedir. Hattâ müttefiklerinin Çin taarruzu karşısında Hindistana silâh yardımı yapmasını bile istememekte ve buna mani olmaya çalışmaktadır.

Çin, Hindistana karşı bir harekete geçecek midir? Henüz buna dair kati alâmet yoktur ve Moskova Andlaşması üzerine Pekin Hükümetinin mukabil darbeyi Hindistanda mı indireceği bilinmemektedir. Bilinen, seçeri yıl harekete geçen cinlilerin bu hafta hint hududunda y?niden kıpırdadıklarıdır.

Doğu-Batı

Derin nefes

Geçenlerde Amerikanın Massachusettg eyaletinin Hyannis Port şehrinde gazeteciler aradıkları adamı buldular: Averell Harriman. 71 yaşındaki milyoner Moskovadaki nük leer silâh denemelerini yasaklama konferansındaki işini bitirmiş, ruslarla bir anlaşmaya varmış ve memleketine dönmüştü. Harriman, biraz önce Başkan Kennedy ile görüşmüştü. Gazeteciler tabii önce:

"— Başkanla ne görüştünüz?" sualini sordular.

Fakat milyoner temsilci gülümseyerek protokolü hatırlattı:

"— Ne konuştuğumuzu Başkana sorunuz.."

Bunu takiben konu, tabii, bu sırada bütün dünyada en ziyade mürekkep akıtan meseleye, Moskovada varılan anlaşmaya geldi. Harriman o noktadaki fikrini saklamadı:

"— Çok önemli bir adımdır. Avusturya ile barış imzalanmasından bu yana atılmış en önemli adımdır.."

General de Gaulle — Mao-Tse-Tung
Bir *çift hırçın zat*

Gerçekten de hâdisenin bütün dünyadaki tefsirleri bu oldu.

Moskovadaki müzakereciler -Harriman, Hailsham ve Gromiko- anlaşmaya haftanın sonunda vardılar. Bu, beklenildiği gibi, bir tarafı eksik anlaşma oldu: Yeraltında yapılacak denemeler için gerekli kontrol konusunda taraflar aralarındaki görüş farkını halledemediler. Ama bunun dışında, bir mutabakat hasıl oldu. Şimdi, bu mutabakatın üzerine yeni bir barış temelinin atılmasına çalışılması devri başlamış bulunmaktadır. Nitekim anlaşmayı, Amerika ve İngiltere Dışişleri Bakanları Moskovaya giderek orada imzalayacaklardır. Tabii bu münasebetle iki Bakan ve hem Krutçefin kendisi, hem de onun Dışişleri Bakanı arasında, çeşitli meseleler görüşülecektir.

Harriman, Hyannis Port'ta verdiği demeçte rusların niçin anlayış gösterdikleri sorulduğunda şöyle cevap verdi:

"— Sanırım Krutçef, beraber yaşamanın müsbet sonuçlar verebileceğini cinlilere göstermek istemiştir.."

Böylece en yetkili bir amerikılının ağzından da hâdisede çinlilerin oynadıkları vasıtalı rol açıklanmış bulunmaktadır.

İki huysuz

Anlaşma, bütün dünyada derhal ve derin bir sevinç yarattı. Sadece iki başkentten, Paristen ve Pekinden resmî homurtu sesleri geldi. İki P -Paris ve Pekin-, iki K -Kennedy" ve Krutçef- arasında başlayan iyi münasebetlerden pek hoşlanmışa benzememekteydiler. Nitekim bunu ifadeden de çekinmediler. General de Gaulle bu haftanın başında, Elysees sarayının muhteşem salonlarında tertiplediği ve tıpkı Louis'leri hatırla" tır tarzda "Ben, Fransa Generali De Gaulle" diye başladığı basın toplantısında Moskovada kendisinden habersiz varılan anlaşmayı tanımayacağını ve Fransanın, atom bombası çalışmalarına devam edeceğini Bildirdi. Fakat hem Pekinin, hem de Parisin bundan başka tepki göstermeyecekleri-, zaten bilindiğinden bunun üstünde fazla durulmadı.

En büyük sevinç, İngilterede baş gösterdi. 21 yaşındaki bir fingirdeğin elinde tehlikeli anlar yaşayan Macmillan, nükleer harp tehlikesinin uzaklaşmasında kendisi "• için yeni bir şans gördüğünü saklamadı. Nitekim Başbakan, anlaşmayı Avam Kamarasına haber verdiğinde bütün milletvekilleri tarafından ayakta, hararetle alkışlandı. '

Moskova da anlaşmayı "barışın bir zaferi" olarak ilân etti ve bunun önemini Moskova radyosu, biraz da "Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla" tertibinde anlattı durdu. Macaristan, Yugoslavya, İsveç, Türkiye, Polonya, Danimarka, Finlandiya, anlaşmayı-kutlayan-devletler arasında yer aldılar.

Mısırlı Nasır da bu arada bir nüyük lûtufta ve insanlığa hizmette bulundu: Mısır çöllerinde yaptırtmakta olduğu müthiş nükleer silâh denemelerini durdurmaya hâzır olduğunu ilân etti!

1 Kitap okudum

Adı: "Vur"
Yazarı: Ferhan Aksoy
Türü: Sür ve nesir.
Kitap: 100 sayfa, 600 kuruş.
Baskı: Mars Matbaası, 1963 (Ankara.
Konu: Ferhan Aksoy, 1938den yani ortaokulun ilk sınıfından beri şiir yazma, yazı yazma çabası içinde bir hanını, Mars Matbaasında oldukça pahalıya çıktığı anlaşılan kitabı uç bölüm: İlk bölümde, son yıllarda yazdığı manzumeler var. ikinci bölüm, "çocukken yazdığım şiirlerden elimde kalan birkaçı" baslığını taşıyor. Üçüncü bölüm ise "birkaç nesir" başlığı altında birkaç yazıdan ibaret

Kitabın en sonuna da Ferhan Aksoy bir sözlük eklemiş. Manzumelerinde ve yazılarında kullandığı ve başkalarının bilmediğini sandığı bazı kelimelerin karşılıkları bu sözlükte gösterilmiş. Bu sözlükte meselâ şu kelimeler dikkati çekiyor: Acz, akçe, alizm, azamet, bakır, bedbin, beddua, cezbe, cüce, çarmıh, düs, engerek. esrar, gazap, hürriyet, iflas, itiraf, kâşif, mucit, nüfuz, riyakâr, sefil, şahaser, ufuk volkan, zulüm,

Ferhan Aksoyun kitabı hakkında fikir vermesi bakımından, son manzumelerinden birini buraya aktarıyorua. Şiirin, daha doğrusu manzumenin adı "Eşşek". Metni de şu: "Eşşekle baş edilmez billah—öyle indirir ki tekmesini, — Vık bile demeden —Serilirsin de yere,— Ne anbyan odur halini, — Ne de duyan ohir sesini."

Ferhan Aksoyun düz yazısına örnek olarak da şu satırları göstermek mümkün: "Çocuk denen varlık başlı ba«ma bir âlemdir. Bu âlemin ruhuna nüfuz edebilmek, o ruha ekilecek her tohumu hesaplayarak serpmek lâzımdır. Zira insan denilen varlığın bir mizacı (bir bünyesi) vardır. Bu bünyenin maddeten ve manen inkişafı ailenin, bilhassa ananın şuurlu hareketleriyle mümkündür."

Sonuç : Bir takım insanlar vardır, yazı yazmaya meraklıdırlar. Kendilerini dünyanın en büyük şairi, en büyük yazarı sayarlar. Üstelik sadece yazıp söylemekle de kalmazlar, bir de avuç dolusu masraf edip bu yazdıklarını bastırırlar. Bayan Ferhan Aksoy da bu meraklılardan biri.

İlhami SOYSAL

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN GÜRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

TİYATRO

Halk Tiyatrosu : Temamız sıcaklarından bunalan Ankara halkı, geçen hafta Salı gecesinden beri her gece Gençlik Parkına taşınmaktadır. Bunun sebebi, Avni Dilligil idaresindeki Halk Tiyatrosunun, Aziz Nesinin "Toros Canavarı" adlı oyununu Park Tiyatrosunda sahneye koymuş- olmasıdır. "Toros Canavarında, karakola gitmekten bile çekinen kendi halinde bir vatandaşın, insanı çileden çıkaran şartlanın dürtüsüyle nasıl "canavar" lastiği, baştan sona esprilerle, anlatılmaktadır: "Evsahibi—kiracı" münasebeti, "vatandaş—karakol" münasebeti, "Toıros Canavarı" adlı oyunun seyirciyi en çok ilgilendiren ve güldüren taraflarıdır.

Ancak, bu satırların yazıldığı sırada edindiğimiz bilgiye göre, Avni Dilligil âni bir beyin rahatsızlığı geçirmiş ve Ankara Hastahanesine yatırılmıştır. Oyunun bütün ağırlığım taşımakta olan Dilligilin rahatsızlığı sebebiyle "Toros Canavan"na şimdilik ara verilmiştir. Bunun yerini başka bir komedi almıştır.
İstanbul Tiyatrosu : Yine Gençlik Parkında ve yine ayni günlerde İstanbul Tiyatrosu da temsillerine başladı. Temsilin ilk gecesi yağmurlu olduğu için İkinci gecesi bilhassa kalabalıktı. Seyirciler arasında, kışın bütün sinemaların ilk gecesini kaçırmıyanlar da görülüyordu.

Yazı Ankarada geçirmek zorunda olanlar için en iyi dinlenme yeri, hiç şüphesiz ki, Gençlik Parkındaki bu açıklhava tiyatrolarıdır. Hem fikir, hem kahkaha, hem temiz hava... Bu üç iyiliği birarada bulmak ancak bu şekilde mümkündür.

Yaz Temsilleri : İstanbul Şehir Tiyatrosu, 29 Temmuzdan itibaren Rumelihisarında yaz temsillerine başlamış bulunmaktadır. İlk oyun, "Yanlışlıklar Komedyası" dır. "Yanlışlıklar Komedyası" 6 Ağustosa kadar oynanacak, üç günlük bir aradan sonra, 10 Ağustostan İtibaren yerini "Hamlet" alacaktır.

"Yanlışlıklar Komedyası" rejisör Hamit Akınlı tarafından sahneye konulmuştur. "Hamlet" i ise Muhsin Ertugrul sahneye koymaktadır.

Kitaplar

Kaldırım Gülleri : S. Kandemir Başar, çeşitli dergilerde yayımlanan şiirlerini "Kaldırım Gülleri" adlı küçük bir kitapta toplamış. Hatipoğlu Yayınlarının 19. kitabı olan "Kaldıran Gülleri" nin kapak düzenini Zeki Yılmazla Gün Sarar yapmışlar. Kitapta Kandemir Başarın 31şiiri var. Bölüm baslıkları "Dirim Gücü", "Koşu", "Ekvatoral Sevi", "Uyanış" adlarını taşıyor.

Kandemir Başarın sağlam, temiz bir dili var. Ancak, kitabı baştan sona okuyan, "Acaba şair, kitabına neden Kaldırım Gülleri" adını vermiş W?" diye sormaktan kendini alamıyor. Çünkü "hafif" bir ad "Dirim Gücü", "Gölge" ve "Güzel Korku" kitabın başarılı şiirlerinden üçü. "Çok aradım, boşaldı her yer aklığımda — Bu «kaklar dolu ya seslerle ışıksız — Ne der bu boşalan gözler yokluğunda — Bu bir gölgeyle beni kovalıyıan bunca ad"'. Bu, "Gölge" şiirinin ilk dörtlüğü. Son iki dörtlüğü de güçlü. "Kaldırım Gülleri" sanatseverlere salık verilir-

Kara Yanık : Bilindiği gibi, "Karayanık", hayvanlarda görülen bir hastalığın adıdır. Öğretmen Mesut Tutkun, köy anılarını "Kara Yanık" adı altında bir araya getirmiş ve 1963 yılında İstanbulda, Çelikcilt Matbaasında bastırmış. Kitapta "Tuu Allah kahretsin!", "Curul'un Recep", "Eşek ağnar, kül tozar", "Günaha girme hocam", "Kara Yanık" gibi adlar taşıyan 14 anı var. Köyün dertlerine iyiniyetle eğilmiş olan Mesut Tutkunun en büyük kusuru, dile önem vermeyişidir. Meselâ, "Giriş" te aynen söyle diyor Tutkun: "07 sayılı kanunla Yedek Subay Öğretmenlik Müessesesi tesis edilmiş, bu kanunun şümulü içine giren kimselerden bin olarak bende vatani vazifemi ifa için Lüleburgaz'ın Hamitabat köyüne öğretmen olarak tayin olmuştum."

Bu, çok kötü bir dil. Eğer Tutkun, anılarını arı, temiz, güzel, bir türkçeyle anlatmış olsaydı, hiç . şüphesiz daha başarılı olurdu. Bu bakımdan, kitabım bir daha elden geçirmesi ve herşeyden önce dilini düzeltmesi yerinde olur. O güzel gözlemlerini ancak böyle değerlendirmek mümkün olacaktır.

Radyo

Dev gücündeki istasyon

Geçen haftanın başındanberi Ankara Radyosu, haber yayınlarına başlarken bizzat Turizm ve Tanıtma Bakanlığının kendisine ait bir ilânı yayınlamaktadır. Bu ilânda Diyarbakır'da yeni bir radyo—yayın postası kurulacağından bahsedilmekte, bunun ihalesine katılabilmek açın gerekli şartlar belirtilmektedir. İlândan anlaşıldığına göre, kurulması kararlaştırılan verici posta 300- kilovat gücünde olacaktır. Radyo tekniği yönünden bu kadar '"büyük" bir güçteki istasyonun Türkiye için teknik bir olay sayılacağına şüphe yoktur. Bu bakımdan, kurulması istenen postanın özellikleri, işin içinde olanlar tarafından merakla islendi.

Bu amaçla gerekli bilgileri toplayanlar daha ilk anda, beklenmedik haberler alanların uğradıkları gîbi, bir şaşkınlığa uğradılar. İleriye sürülen düşüncelere göre, bir süredenberi Güneydoğu ve Doğu Anadoluda yapılmakta olan arazinin elektrik ve elektromanyetik dalgalara karşı gır çirgenlik ölçüleri, radyo dinleme deneyleri ve büroda yapılan muhtelif etüd çalışmaları sonucunda Türkiyenin doğusunu ve güneydoğu illerimizi içine alan, Gaziantep ilinden başlayıp batıda Hakkâriye, kuzeyde Erzurum ve Karstan güneyde sınırlarımızın ötesine kadar uzanan alandaki radyo dinleyicisi vatandaşlarımızın rahatça dinleyebilecekleri postanın 250 — 300 kilovat anten gücündeki bir "ussun—dalga" postası olabileceği sonucuna varılmış bulunmaktadır.

Bu konuda yapılan çalışmalar hakkında bilgi veren Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Teknik İşler Kurula ilgilileri, postanın 209 kilosikl—saniyede 209 bin titreşimli dalga — üzerinden yayın yapacağım bildirdiler. Buna göre, bu verici postanın ileride yapacağı yayınların hâlen av ni bantta çalışmakta olan ve, tabii ilk işgâl prensibine göre, hukuk yönünden tamamiyle "haklı durumda" bulunan, diğer iki istasyonun yayınından etkilenmek şöyle dursun, aksine, bu istasyonların dinleyicilerini çok defa rahatsız edeceği hemen söylenebilir. Üstelik, bunun milletlerarası bir "mesele" halini almayacağı da şimdiden kimse tarafından iddia edilemez. Bilâkis, bunun sayısız misallerini sıralamak da kolayca mümkündür.

Bu durum ilgili teknisyenlere de pek iyi olarak bilindiğine göre, acaba neden bu yol seçilmiştir? Bu sorunun karşılığını bulabilmek içte teknik açıklamalara girişmeden beklenen diğer amaçları gözönünde tutmak gerektir. Aslında güdülen politika, uzun dalgalı Ankara Radyosunun Doğu ve Güneydoğu illerimiz den iyi dinlenemeyen yayınlarını vatandaşlara kolaylıkla ulaştıracak bir tesis meydana getirmektir. Bunun için önceleri Ankara Radyosunun gücünü iki katına çıkarmağa karar verilmişse de tatbikatta bunun büyük fayda sağlamadığı görülmüştür.(Bak : AKİS. Sayı : 472) Bu tecrübeden faydalanılarak merkezden uzak illerde ve hattâ sınırlarımız dışında türkçe bilen halkla meskûn bölgelere bile sesini rahatça duyurabilecek kuvvetli bir istasyonun inşası kararlaştırıldı. Ancak amacın diğer faktörler arasında düşünülmek gereği yüzünden işin içinde olanları biraz şaşırtan bu sonuçlara varıldığı görülmektedir.

Şaşırtıcı sonuçlar

Turizm ve Tanıtma Bakanlığının ilânındaki, teknik gerçeklere aykırı gibi görünen, durum nedir? Önce böyle büyük bir güce gidilmesi tenkit edilmeğe değer. Bütün dünyada birbiriyle senkronize çalışan küçük güçte, "mahallî" karakterde postalara gidildiği bir devirde Türkiyede —daha çok totaliter düşünceyle ve postalan "tek" bir elden yönetebilmek amacını güden—, "Demir Perde gerisi" ülkelerindeki 400 — 500 kilovattık "dev" radyo istasyonları örneğinin takip edilmesi" hayli gariptir.

Yine böyle "milli" karakterden ziyade "mahalli" karakter arzedecek bir radyo vericisi için "orta dalga" yerime '"uzun dalga" bandının seçilmiş olması da "Demir Perde" Ülkelerindeki tutumu pek andırmaktadır. Tabii bunda herhangi bir kasıt veya politik gaye aramamakla beraber, örneklerin hiç de iyi alınmalını, elektronikte ileri, olan Batı ülkelerinden değil, kalite ve genel durum yönünden hayli geri bulunan Doğu ülkelerinin yaptıklarından ilham alınmasını kınamak yerinde olacaktır.

Buna karşı fikir yürütenlerin iddiası, orta dalgada dinleyicilerin rahatça bulabilecekleri bir "boş" yerin bulunmadığıdır. Bu, kısmen doğru ise de, küçük güçte senkronize postaların inşasını engelleyemez. Bugün Birleşik Amerikada birbirini etkilemeksizin çalışmakta olan binlerce orta dalgalı "mahallî" posta vardır.

Ankara Radyosu
İş, bilmeyenin, olunca

Uzun dalgalı postalar artık Batı dünyasından radyo istasyonu _ olarak yavaş yavaş çekilmeğe başladığından, bu gibi tesisleri yapabilecek firmalar da sayılıdır.- Dolayısıyla, ihaleye katılan firmaların sayıları az olacak, neticede iş pahalıya malolacaktır. Meselâ, elektronikte dünyanın önderi durumundaki Birleşik Amerikada, toputopu bir tek firma böyle "uzun' dalga" istasyonları yapmaktadır. O da, 2000 kilovat gücünde ve denizatılarla muhabere etmek üzere inşa edilen devâsâ istasyonlar kurmaktadır...

Diyarbakır Radyosu yer bakımından da bir mahallî istasyon özelliğin! tam olarak karşılamamaktadır. Çünkü "Doğu ve Güneydoğu illerimize" yayın yapmak üzere kurulan böyle bir postanın meselâ hiç olmazsa Elâzığda kurulmakla daha çok bölgenin ağırlık merkezine yakın olacağı tabiidir. Üstelik Elâzığ, bu güçteki bir verici postanın elektrik şebekesinden çekebileceği elektrik enerji sinin de kolayca paklanabileceği bir yerdir. Gerçekten Elâzığdaki Hazar gölünden beslenen santralın, modülasyonun tam olduğu anlarda 1000 kilovatı bulan ve modülasyon derinliğine göre çok hızlı değişen elektrile ihtiyaçlarını kolayca karşılayacağı, oysa kî Diyarbakıra ayni santraldan enerji getiren 66 bin volt gerilimli hattın şehrin bugünkü ihtiyaçlarını karşılamağa ancak yeteceğini gözönünde tutmak gerekirdi.

Özetle söylemek gerekirse. Diyarbakır Radyosu probleminin bir defa daha ilgili uzmanlar tarafından dikkatle ve gerçeklerin ışığında incelenmesini istemek tabiidir.

R A D Y O

idare

Kanun ve ötesi

Geçen haftadanberi cereyan eden olaylar, Türkiye Radyoları ile ilgili kanun tasarısının Ekim ayına kadar çıkabileceğini göstermektedir. Fakat bu ümidin boşa çıkması işten bile değildir. Çünkü Yeni Turizm ve Tanıtma Bakanı henüz radyolarla ilgilenmek fırsatını ele geçirememiştir ve Bakanın Radyo konusunda ne gibi bir tutuma sahip olduğu da henüz anlaşılamamıştır-

Radyolarımızın çeşitli dertleri bulunduğu ve bu dertlerin halli için seçilmesi gereken yollar AKİS'in RADYO sayfasında sık sık ele alınmıştır. Bugün bu dertlerden birini daha ortaya atmak gerekiyor. Ancak bu derdin giderilmesi ne kanunla, ne de bir iç tüzükle mümkündür. Zaten" yeni kanun, radyolarımıza para, eleman, programı malzemesi ve diğer çeşitli maddî imkânlardan başka birşey kaşandıracak değildir. Zira. kanunun getirecekleri, radyoculuğumuza yardımcı olabilecek esaslardır. Kanun ne kadar mükemmel şekilde çıkarsa çıksın radyoculuğumuzun bir meslek haline gelmesi ancak o kanunu uygulayacak olanların ve radyolarımızda yeni bir anlayışla çalışacak görevlilerin evsafına ve ehliyet derecelerine bağlıdır. Bu görevlilerde bulunması gereken anlayış, bilgi, meslek sevgisi ve işlerine bağlılık gibi evsaftır ki, radyolarınızı adamakıllı düzeltecek ve onları önemli birer yayın organı haline getirecektir. Bugün mikrofon arkasındaki aksaklıklar veya yayınlarda hissedilen eksiklikler ancak bu özelliklere sahip kimselerle çalışıldığı takdirde giderilebilecektir. Şunu da unutmamak gerekir ki, "Bugünkü idarecilerde bu gibi özellikler yoktur, onun için radyoların idaresini ellerinde tutanların değiştirilmesi gerekir" şeklinde ortaya bir iddia atm ak da hatalıdır. Asıl önemli olan, meslek sevgisinin veya görgüsünün tamamlanması için ortada elle tutuhır bir gayretin olmayışıdır. Acaba, yeni kanun bu gayreti getirebilecek midir? Yalnız Radyo Kanunu değil, herhangi bir başka kanun, uygulayıcılara böyle özellikler kazandırabilir mi.? Bunu ileri sürmek de oldukça büyük bir hatadır. Fakat yeni bir kanunun bazı moral bozukluğunu yok edebileceği, çeşitli maddi özelliklerle bir takım yeni fikirlerin uygulanmasına sağlayacağı muhakkaktır. Böyle açıkların kapanması ise bir takım manevi eksikliklerin ortadan kalkmasını sağlıyabilir. Meselâ bugün Radyonun yanına uğramayan bazı değerlerin tekrar Radyoya dönmesi böylece mümkün olabilir.

"Lokman Hekim gelse..."

Yukarda sadece varlığından bahsedilen derde çare bulunabilmesi için yeni bir kanıma da ihtiyaç yoktur. Her şeyden önce, bu derdin mahiyeti incelenmelidir. Bazı radyo idarelerinde bir takım anlaşmazlıklar baş göstermektedir. Radyo,. Televizyon, Sinema veya Tiyatro gibi doğrudan doğruya veya dolayısıyla sanatla ilgili sahalarda başgöstercn anlaşmazlıkları soğukkanlılıkla Karşılamak ve yenmek için çalışmak pek tabiidir. Eğer bu anlaşmazlıklar personeli üzecek, müşkül durumda bırakacak veya işin aksamasına sebep olacak kadar ileri giderse, o zaman zaten bir türlü dertten kurtulamayan kuruluşların başına yeni bir dert, hem de ağır bir dert daha çıkmış olur.

Bu gibi anlaşmazlıklar personeli nasıl müşkül durumda bırakabilir? Radyoculuk gibi, ihtisas isteyen ve her geçen gün değişikliklerle karşılaşılan bir meslekte idarecilerin verecekleri kararlar, atacakları adumlar ve yapacakları yenilikler, onlarla birlikte çalışanları muhakkak ki son derece etkilemektedir, özellikle radyo idaresinde ve program işlerinde her gün yapılan yenilikler» ayak uydurmak mecburiyeti vardır. Bu ahengi ve çalışıma temposunu ayarlayacak olan da idarecilerden başkası değildir. Her idareci kendine göre bir karar vermeğe kalkarsa, veya diğer bir idareciyle aralarında zuhur eden anlaşmazlığın etkisi altında bir takım ters. işler yapmak yolunu seçerse, meydana gelecek olan aksaklığın yükünü en fazla personel çekecektir. Radyo, her yönüyle toplu çalışmayı, birlik halinde iş yapmayı gerektiren bir sahadır. Her yetkilinin, işi kendi istediği yöne götürmesi, başarı şansının azalmasına sebep olacaktır.

Radyolarda çalışan personelin her bakımdan ileriyi gören ve liderlik özelliklerine sahip idarecilere ihtiyacı vardır. Bu elemanların haklarını korumak, onlara daha iyi çalışma şartları sağlamak ve onları daha başarılı yollara götürmek radyolardaki idarecilerin en önemli görevleri arasındadır. Elemanların muhtaç oldukları bir takım imkânlardan onları yoksun etmek, ortaya halli müşkül bir takım başka meseleler çıkaracaktır. Bu meselelerin radyolarımızda açtığı yaralar ise yalnız radyo elemanlarının zarar görmelerine değil, aynı zamanda dinleyicinin belli bir zevki, görgüyü hattâ eğitimi elde edememesine sebep olacaktır.

Radyolarımızın bu dertlerini, çıkması beklenen kanunun tam manasiyle halledeceğini ummak boşuna olur. Kanun muhakkak ki bir usul, bir düzen getirecektir. Fakat büyük uçurumlar açan anlaşmazlıkların ortadan kalkması, ancak sorumluların tutumlarına bağlıdır.

Radyo anketlerinin lüzumu

Yeni Radyo Kanomu radyolarımıza, bugüne kadar değer verilmeyen bir özellik kazandırabilir. Bu özellik, radyolarda bir adım atılmadan, bir başka karar verilmeden önce yapılması gereken araştırmadır. Gerek araştırmaya Önem verilmediği için, gerekse çeşitli anlaşmazlıklar yüzünden gerekli araştırana yapılamadığından kararlar aceleye silmekte ve tabii, sonuç hiç de istenilen seviyeye ulaşamamaktadır. Ancak, araştırma yapabilmek için de maddi imkâna İhtiyaç vardır. Bugüne kadar radyolarımız tarafından, dinleyiciler arasında doğru dürüst bir anket yapılamamıştır. Halbuki dinleyicinin arasıca nabzım yoklamak, programlar hakkında fikrini öğrenmek bir radyo idaresi için en önemli görevlerden olmalıdır. Araştırmaya önem vermeyen, dinleyicisini tanımayan bir radyo, programlarım ezbere yapacağı için, hiçbir zaman dinleyicisine gerektiği şekilde faydalı olamaz. Nitekim bugünkü ve daha önceki radyo programlan bunu gayet açık bir şekilde göstermektedir. Programlar arasından halkın ihtiyaçları, bilmek ve öğrenmek istediği özellikler göz önünde tutularak hazırlanmış bir tele program bile bulup çıkarmak imkânsızdır-

Bazı kimseler bu gibi araştırmaları Türkiyede son derece gereksiz bulmaktadırlar. Onlara göre, Türkiye dinleyicisinin durumu gayet sarih olanak meydandadır ve bu durumu ölçmek için ayrıca bir araştırma yapmaya lüzum yoktur. Bu gibi kimseler, büyük bir ihtimalle, radyo dinleyicileri arasında yapılan araştırmaların anlamının farkında değillerdir. Radyo anketleri dinleyicinin yalnız ihtiyacını değil, aynı zamanda yayınlanmakta olan programlara karşı tepkisini de ölçer. Dinleyicinin tepkisini öğrenmek, radyo programcısının hazırlayacağı programlara bambaşka değerler katabilir. Bugün dinleyicinin tepkisi, Radyoevine gelen telefonlardan öğrenilmektedir Vatandaşın tepksi, çok zaman, kendisine cevap vermeğe çalışanları şaşırtmaktadır.

Kısacası, bugünkü Radyo idarecilerine, adı geçen kanun çıkıncaya kadar ve hattâ kanun çıktıktan sonra büyük bir iş düşmektedir: Bir takım anlaşmazlıklardan ötürü Radyo personelinin müşkül durumda kalmasını önlemek ve bu personele yol göstermek, dolayısıyla onları ve Radyoyu başarıya götürmek!..

Sahi, şimdi neredeler ???

Şefik Göğen
(Şefik Kaptan)

Galata Yolcu Salonu, her. hafta cuma günlerinde olduğu gibi, 1960 yılının 23 Mayısında da gene telâş içindeydi. Rıhtıma yanaşmış bembeyaz boyalı, pırıl pırıl Ankara vakurunda hareket için son hazırlıklar yapılıyor, güverteyi dolduran yolcular, uğurlayıcılarına el sallıyorlardı. Vapurun hareketine 15 dakika kalınca, içerdeki uğurlayıcıların karaya çıkması için hoparlörlerden ihtarlar başladı. Bu sırada, Yolcu Salonunun hemen yanındaki acentelik binasının önünde, bir kenarda, uzunca boylu, ince yapılı, hafif kır saçlı bir adam, Ankara vapurunun sefere hazırlanışını garip bir heyecanla seyrediyordu. Ankara rıhtımdan ayrılıp Marmaraya çıkmak üzere Sarayburnuna doğru seyretmeye başlayınca, acentelik binasının önündeki adam, gözlerine biriken yaşların akmasına mâni olamadı ve ellerini açarak, Ankara vapurunun seferlerinin kazasız belâsız geçmesi için duaya başladı.

Bu adam, tam onbir yıl Ankara vapurunda süvarilik yapmış olan Şefik Kaptan idi. Denizcilik Bankasından kendi isteğiyle ayrıldığı için Ankara vapuru ilk defa Şefik Kaptansız yola çıkıyordu. Ankaranın sefere çıkısını seyreden Şefik Kaptan ise, evlâdını yolcu eder gibi tarifsiz acılar içindeydi.

Şefik Kaptan, gelmiş geçmiş yolcu gemilerimizin kaptanları içinde en şöhretlisi ve muhakkak ki en hasarlıdır. Tam onbir yıl Şefik Kaptan denilince akla Ankara vapuru, Ankara vapuru denilince de Şefik Kaptan gelmiştir. Bırakın türk yolcuları, avrupalı yolcular dahi seyahatlerini, Şefik Kaptanın süvari olduğu Ankara vapuruyla yapmak için can atmışlardır. Şefik Kaptan, büyük mesleki bilgisi ve kaabiliyeti yanında, bir yolcu gemisi süvarisi için gerekli bütün evsafı haiz bir insandı, Ankara vapuru yolcuları Şefik Kaptanın misafirperverliğinden büyük haz duyarlardı. Ankara vapurunda her şey mükemmel giderdi. limanlardan tam saatinde kalkılır, limanlara tam saatinde varılırdı. "Avrupa limanlarında Ankara Vapuruyla saat ayarlanır" sözü Şefik Kaptan için söylenmiştir. Şefik Kaptan bu hususta âzami dikkati sarf ederdi. Bir keresinde, eşi dahil, birçok yolcuyu geç kaldıkları için vapura almamıştır. 1948 yılında, bir elçiyi uğurlamak üzere vapura gelen zamanın Valisi merhum Lûtfi Kırdar, Şefik Kaptana on dakika geç kalkması için haber yolladı. Fakat prensip sahibi- süvari bunu dinlemedi ve Vali Kırdar gemide kaldı. Ahırkapıda yetiştirilen motorla karaya çıkan Valinin vapurtte kalması o günlerde günün konusunu teşkil etmişti..

Şefik Göğen
Denizlere selâm

Şefik Kaptan kuvvetli şahsiyetiyle bütün yolcuların kalbini fethederdi. O zamanlar Ankara vapurunun diğer bir hususiyeti de, yemeklerinin son derece mükemmel ve bol oluşuydu.

Denizyollarının en şöhretli süvarisi Şefik Kaptan asker bir aileye mensuptur. 1905 yılında, aslen Kafkasyalı olan babası İshak Fethi Paşa Mardinde iken dünyaya geldi. Gemiyi ilk gördüğünde üç yaşında var yoktu. Erzurumda, evlerinin karşısın da tuğladan büyük bir gemi maketi yapmışlardı. Küçük Şefik bu geminin başından bir türlü ayrılamaz ve denizde yüzdüğünü söyledikleri bu taş yığınının suyun üstünde nasıl kaldığına akıl erdirmeye çalışırdı. Denizi ilk olarak 1909 senesinde Trabzonda gördü ve o tarihten itibaren de denizle arasında sarsılmaz ve yıkılmaz bir arkadaşlık başladı.

Şefik ilk tahsilini İstanbulda, Frerler Mektebinde yaptıktan sonra İstanbul Sultanisine girdi. Oniki yaşındayken Bahriye Mektebine girmek istedi. Fakat annesi, oğlunun denizci olmasını katiyyen istemiyordu. Çünkü denizden müthiş korkardı. Bu sebeple, akrabası olan ' Bahriye Nâzırı Mahmut Paşa vasıtasıyla Şefiğin bu arzusuna mâni olundu, **1918** yılında ise ailesi, denizden tamamen uzaklaşması için Şefiği Macaristana ziraat tahsilime gönderdi. Şefik, Macaristanda ziraat tahsil etmesine rağmen denizi bir türlü unutamıyor, koca koca gemilere hükmedeceği gün lerin hayali ile yaşıyordu. Nihayet 1920 yılında İstanbula döndü ve ailesinin muhalefetine rağmen, o sıralarda yeni açılmış bulunan Ticaret Bahriyesi Mektebine girdi. 1923 yılında mezun olunca, Mülâzım Kaptan olarak, zamanın meşhur gemisi Gülnihale verildi. Ondan sonra Gülcemale geçti ve tam dört yıl Mülâzım Kaptan olarak stajını yaptı. 1926 yılında, modernleşen Türkiyeyi ve

türkleri tanıtmak maksadıyla Karadeniz gemisinde tertiplenen büyük sergiyle Avrupanın bütün memleketlerini dolaştı. 1927 yılında Üçünoü Kaptan olarak Mersin gemisine, daha sonra da İzmir ve Ege gemilerine geçti, 1938'de ise Bartın vapurunda süvari oldu. Daha sonra Ülgen vapuruyla Karadeniz hattına çalışan Şefik Kaptan, İkinci Dünya Savaşı sırasında savaş bölgesindeki nakliyat isiyle görevlendirildi. Tunç gemisiyle İskenderun, Çanakkale ve İstanbul arasında binbir tehlikeye göğüs gererek çalıştı. Daha sonra Aksu gemisinin süvariliğine nakledilen Şefik Kaptan, 1943 yılında Amerikaya tütün götürecek olan Krom şilebi süvariliğine getirildi. Krom şilebinin bu seyahate çıkması büyük bir. kahramanlık olarak görülüyor, hiç kimse gitmeye cesaret edemiyordu. Krom gemisi merasimle İstanbuldan uğurlandı. İzmirden tütün alıp, Amerikaya gidecekti. Ancak hiç bir sigorta şirketi gemiyi ve yükü sigorta edemidiği için, bu sefer yapılamadı.

Şefik Kaptan 1943 yılında Denizyolları İşletme Müdürlüğüne getirildi. Bu mevkide bulunduğu . sırada modern işletmecilik esaslarının tatbiki için uğraştı. 1946 yılında, gemi mubayaa etmek üzere bir heyetle birlikte Amerikaya giden ve bir sene kaldıktan sonra bir ihtilâf yüzünden istifa eden Şefik Kaptan, 1947 yılında İstanbul gemisi süvariliğine getirildi. 1947 yılından itibaren hiç aksatmadan onüç sene Batı Akdeniz seferinde çalıştı ve milletlerarası bir şöhret sağladı.

1949 yılında Ankara gemisi süvariliğine tâyin edilen Şefik Kaptan, emekliliğine kadar gemisinden ayrılmadı ve her seferine süvari olarak İştirak etti.

Personelinde dürüstlük, terbiye ve disiplin arayan Şefik Kaptanın Batı Akdeniz seferinde geçen onüç yılı başarılarla doludur. İnsan psikolojisinden çok iyi anlıyan Şefik Kaptanın şahsiyeti Denizyollarına birçok yeni müşteri kazandırmıştır. Bir kereminde Ankara vapuruna binen fransız yazarı Claude Farrere'e acen be tarafından çok kötü bir kamara verildiğini gören Şefik Kaptan, hemen bir telgraf uydurdu ve "İdare, sizin gemiye binmenizden şeref duyuyor" diyerek Claude Farrere'i lüks kamaraya aldı. Akşam yemeğinde geminin şöhretli alıcısı Necdet Ustaya nefis bir pasta yaptırttı ve üzerine de Claude Farrere'in en ünlü eserinin ismini yazdırttı. Bu hareket, Farrere'in kalbini kazanmağa kâfi gelmişti. Bunun üzerine Farrere, Fransada, Ankara vapuru hakkında makaleler yazdı ve birçok dostunu da müşteri olarak gönderdi. Ne yasak ki Denizyolları İşletmesi, daha çok zaman kendisinden istifade imkânı varken, Şefik Kaptanı elinden kaçırdı: Koçtuğ firmasının cazip teklifi Üzerine Şefik Kaptan emekliliğini istedi ve bu firmaya müşavir olarak girdi. Koçtuğ firması- Şefik Kaptanı Anvers'e gönderdi. Şefik Kaptan, Londra ile Kuzey limanları arasında işleyen Koçtuğ firması gemilerinin seferlerine katılarak, acenta ve seyir durumlarım tedkik etti. Yurt dışından bu Temmuz ayı içinde dönen Şefik Kaptan, halen 1-ztnli bulunmaktadır.

1937 yılında evlendiği eşi ile birlikte Çifthavuzlarda oturmakta olan Şefik Kaptanın iki çocuğu vardır. Ahmet adlı oğlu, Amerikada mühendislik tahsil etmektedir. Kızı Zeynep ise Üsküdar Amerikan Kolejinde okumaktadır.

Şefik Kaptanın nişancılığı ve kuvveti de meşhurdur. Bilek güreşini bıraktığı 1952 yılına kadar onun bileğini kimse bükememiştir. Kaptan, "Her müşkülü yendik, fakat yılları yenemedik" demektedir.

Korkunç kuvvetine rağmen son derece mütevazi ve yumuşak bir insan olan Şefik Kaptanın tokatları da meşhurdur. Ancak Şefik Kaptan kuvvetli ellerini sadece İnsanları okşamak için kullanmıştır. Nişancılığına gelince... Tabancaya karşı aşırı merakı olan Şefik Kaptan Türkiyenin en iyi nişancılarından birisidir. Ava çok meraklıdır. Bilhassa büyük hayvan avından pek hoşlanır.

Her bakımdan örnek bir insan, örnek bir denizci ve örnek bir aile reisi olan, üç lisanı bülbül gibi konuşan Şefik Kaptanın bir başka hususiyeti daha vardır ki gülmemeğe imkânı yoktur: Deniz kurdu Şefik Kaptan, ne yazık ki yüzme bilmez!

Şefik Kaptan şimdi, iki yıllık yurt ve aile hasretini gidermek ve yazın tadını çıkarmakla meşguldür.

TÜLİ'den Haberler

C.H.P. Konya milletvekili Fakih Özlen, eşini ve çocuklarını, yaz tacilini geçirmek üzere geçen haftanın başında İstanbula Adaya, Anadolu Klübüne gönderdi- Kendisi de bu Cuma onlara iltihak edecek-

Geçen hafta Cumartesi günü Ankara - İstanbul karayolundan geçenler, Bolu milletvekili Dr. Kemal Demiri, kan ter içinde, kriko elinde uğraşınken gördüler.

Olay şuydu: Ankara plâkalı bir ar&banm Kızılcahamam yakınlarında lâstiği patlamıştı. Dr.- Kemal Demir, arabaya ve çaresiz kalmış yolcularına yardım-için, beyaz pantalon _ ve beyaz gömleğinin kirlenmesi pahasına, kızgın güneş altında kolları sıvadı ve krikonun sapına yapıştı. Kendisini tanıyanlar:

"— Görüyorsunuz ya, fedakar Doktor daha Bolu hudutlarına gelmeden vatandaşlara yardım etmeyi vazife biliyor" demekten kendilerini alamadılar.

Yüksek Mimar Demirtaş Kamçıl İstanbulda, Maltepe ile İdealtepe arasında, Gültepe mevkiinde kendi zevkine göre inşa ettirdiği piramit biçimindeki orijinal erine yazlığa gitti- Ev hakikaten çok şirin ve kullanışlı. Fakat yolları çok bozuk. Kamçıl ailesi, güzel evlerinden arasıra kışları da istifade etmek istiyorlar. Onun için:

"- Karayolları mı olur, Belediye mi olur, himmet etse de arabamızı sakatlamadan gidip gelebilsek" diyorlar.

Milli basketbolcularımızdan Erdoan Karabelen, bu sıcak günlerde, arkasında "Türkiye" -yazdı eşofmanı ile her sabah Maltepe civanında koşuyor.

Gecen hafta Hiltonda, geleneksel Gazeteciler Bayramı münasebetiyle bir kokteyl verildi- Çok samimi bir hava içinde geçen kokteylde hemen bütün Ankara caddesi mensupları bulunduğu gibi, yaz münasebetiyle Ankaradan gelmiş olanlar da vardı. Meselâ, bugünlerde Brükselde bir vazifeye tayin edildiği için Anadolu Ajansı Müdürlüğünden ayrılacak olan Nail Mutlugil, Bakanlarımızdan Hıfzı Oğuz Be kata, Cihad Baban, geçenlerde yapılan yarışmada en iyi haber mansiyonunu kazanan Anadolu Ajansı mensuplarından eski gazeteci Ali Salt Nil bunlar arasındaydı. Kokteylde en fazla nazarı dikkati çeken husus, büfenin, daha açılır açılmaz âdeta hücuma uğrayıp, bir anda tertemiz hale gelmesi oldu. Kokteylde hazır bulunanların yüzde yetmişi büfenin yanına bile uğrıyamadı. Açıkgözlük biraz da gazeteciliğin icaplarından olduğuna göre, geriye kalan yüzde otuza kızmamak lâzım.

Kemal Demir
Fedakâr vatandaş

Dr. Saim Bostancıoğlu
Vakit fukarası!

İmar ve İskân Bakanı Fahrettin Kerim Gökayın Bakanlıkta, yüksek kademelerde bir takım değişik" Kikler yaptığı söyleniyor. Ulaştırmadaki "öçtenzedeler" gibi şimdi de bir 'Gökayzedeler" çıktı ortaya-

Prof. Dr. Lûtfi Vural, eşi ve çocukları ile beraber, bir sene için Amerikaya gitti. Muayenehanesini Dr. Saim Bostancıyla bıraktığı için, Bostancı bu sene tatile gidemiyecekmiş. Hem muayenehane, hem hastahane Bostancının bütün vaktini alıyor. Üstelik Bostancının vakte çok ihtiyacı da vardır!...

Adnan Öztrak, Bayramoğlû mahallesindeki evini bırakıp, Kızılaydaki idare Heyeti toplantılarında bulunmak üzere alelacele Ankaraya döndü.

Nedense son zamanlardaki toplantılara üyeler büyük bir titizlikle devam ediyorlar!

Temyizdeki eski vazifesine iadesi hakkında açtığı dâvayı kazanan Me

TÜLİDEN HABERLER

lâhat Ruacan büyük bir iç huzurru ile tatil yapmağa İstanbula gitti. Daha çok Göztepede görülüyor. Ruacanı kışın gene Temyizde, İşinin başında görmek dostlarını sevindirdiği gibi, hakkın tecelli ettiğini görmek, kendisini tanımayanları bile sevimdirecek.

Teniyiz Ticaret Dairesi Başkanı Vedat Ardahan, mahkemelerin tatile girmesine rağmen rahat değil. Çünkü hem, Göztepedeki inşaatı dolayısıyla mutat Avrupa seyahatine çıkamıyor, hem de, son hafta basında görüldüğü gibi, Yargıtayın havaya uçurulacağı yolunda aldığı tehdit mektubunun tesiri altında-

Tabii senatörlerden Kâmil Karavelioğlu, ikinci çocuğunu bekledikleri için, İstanbuldan vaktinden evvel döndü.

Karayolları yüksek mühendislerinden Erol Yaltkaya, on gün kadar sürecek bir vazife seyahatine çıktı. Fakat bu sefer, mevsimin hiç müsait olmadığı yerlere yolu düşüyor: Yaltkaya Adana, Alanya, Konya, Kayseri gibi yerleri dolaşıp Ankara" ya dönecek. Bu sıcakta doğrusu çekilir seyahat değil.

Halkevleri ki bugün sayısı 100'dür-hummalı bir çalışma devresine girmiş bulunuyor. Eskiden olduğu -gibi, Hükümetten herhangi bir yardım görmeyen ve partilerle hiçbir ilişiği bulunmayan yeni Halkevleri, mali imkânlarını da şimdilik kendileri yaratmaktadırlar. Vatan- -daşlar, yetiştikleri veya yetişmek istedikleri bir sahayı bulabilmektedirler. Atatürkün "Halkın halkı yetiştirmesi" programı uygulanmaya başlanmıştır. Bu arada Genel Merkezde de örnek çalışmalar sonuçlarım vermektedir. Okuma-Yazma ve resim kursları başarıyla devam etmektedir. Devlet Konservatuvarı ve Tiyatrosu öğretmenleri tarafından yetiştirilen Halkevi Temsil Kolu Ankarada ve ziyaret edeceği Halkevlerinde seviyeli temsiller vermeye başlayacaktır.

Ankara Palasın bahçesi, gene zenginleşti. Bir İspanyol çifti, Sevilyanın meşhur Hota ve Flemengo dans larında etrafı kırıp geçiriyor. Hele kadının ayak oyunları tarafından mestedilmeyen yok. Geçenlerde bir akşam, Hürriyetin genç sahibi Erol Semavi elleri patlayıncaya kadar Renker ve Medina çiftini alkışlarken bir politikacı şöyle diyordu :

"—Bu kadın bizim mesleğe girse, bu ayak oyunuyla üç günde Genel Başkan, üç haftada Başbakan, üç ayda Cumhurbaşkanı olurdu".

Karşısındaki şöyle dedi :
"—Üç sene sonra da asılırdı,."

Ankara Palas, şimdi de yakışıklı bir şantör getirmiş bulunuyor. Juan Ramon. Böylece yaz mevsimi, zengin bir kadroyla geçirilecek. Zaten Başkentte gidecek nezih fazla bir yer olmadığına göre, bahçe gene dolup dolup taşacak.

Babıâlinin yakışıklı bekârlarından Gürkut Uşaklı da nihayet dünya evine girmek üzere ilk adımı attı ve geçen haftanın sonlarında Cuma gecesi Yeşilyurtun cici genç kızlarından Oya Bilolla sessiz sedasız nişanlanıverdi. Gürkütun Yeşilyurtta denize bakan evinde yapılan nişanda yüzükleri Oyanın babası Yüksek Makine Mühendisi Refik Bilol taktı- Böylece bir yıldan fazla bir süredir devam siden samimi bir arkadaşlık mesut bir şekilde neticeye bağlanıyordu. Nişanda bulunamıyan arkadaşları yeni damat adayına sitem ettikleri zaman hep aynı cevapla karşılaştılar:

"— Vallahi o kadar acele oldu ki.. Yoksa çağırmaz mıyım?"

SOSYAL HAYAT

Şenlikler

Erdekte eğlenenler

Tavla sesleri yavaş yavaş hafifledi, kollarında dizi dizi deniz kabuğu kolyesi taşıyan satıcı çocuklar batırmaz oldular. Erdekliler ve turistler, masa başında konuşmaya başlıyan gençleri dinlemeye koyulmuşlardı. Gençler, kız, erkek sıra ile söz alıyor ve müzik, bale, tiyatro ve muhtelif sanat kolları hakkında konuşuyor, bunlar hakkında halktan gelen ilginç soruları cevaplandırıyorlardı.

Dinleyicileri çoğu bir gece evvel Erdek Maşatlığında —Erdeğin şenlik yeri— çok güzel bir orkestra konseri ve şan resitali dinlemişler, kısa bir piyes, bale ve halk dansları seyretmişlerdi. Bir gece evvel sahnede seyrettikleri gençleri şimdi kahvede dinlemek hoşlarına gidiyordu. Gerçi Brahma'dan, Mendelson'dan parçalar Erdeklilere biraz yabancı gelmişti ama, bazı caz meraklısı turist lerden daha anlayışlı, öğrenmeye daha meraklı göründüler. Hele bale ile halk dansları onları gerçekten büyüledi.

Çınarlı kahvede "açık oturum" yapan gençler Ankara Devlet Konservatuarı Yüksek Öğrenci Derneği ile "Grup 6" ya mensup sanatçılardı. Gençler bu yıl, Erdek sanat şenliklerini düzenlemeyi üzerlerine almışlardı.

14 Temmuzda başlıyan şenlik, 25 Temmuz günü sona erdi. Gençler, Şenlik yerinin yanındaki kamplarını bozdular. Onlar çadırlarını bir kamyona yüklerlerken, Erdekliler, değişik bir müziğin seslerini hâla uzaktan uzağa duyuyor gibiydiler. Sonra bu ses Erdeğ'in uçsuz bucaksız gibi görünen uzun plaj şeridini çevreleyen dinlenme kamplarından gelen twist havaları arasında kayboldu gitti. Cin gibi bir Erdekli çocuk, anasının satmak için kendisine verdiği mısırları tükettikten sonra, Cami meydanının üstündeki evine çıkarken bir yandan twist yapıyor, bir yandan da arkadaşına, gördüğü bale temsilini anla tıyordu. Ama ötekileri taklit etmek güçtü. O şenlik yerindeki gençlerden öylesine değişik sesler çıkıyordu ki...

Sanatçı gençler topluluğu

On gün süren sanat şenliğinde gençler gündüz ve gece sanat toplantıları tertiplediler. Senlik yerinde temsiller verdiler, mahalle aralarına girip sanat gösterileri yaptılar, köylere gittiler, "Grup 6" nın Çınarlı kahvelerden birisinde açtığı resim sergisini ve meydandaki karikatür sergisini halk zevkle seyretti.

Ankara Devlet Konservatuarı Yüksek Öğrenci Derneği bu-on gün içinde halk- çok sesli müziğe alıştırmak için elinden geleni yaptı. Dernek üyeleri, aynı şekilde, başka kasaba ve illeri dolaşmaya da karar verdiler. Açık oturumda, "müzik, bale, tiyatro ve karikatürde türk efsanelerinden faydalanma" halikında bir dinleyici tarafından ortaya atılan soru gençlere yeni ilhamlar vermişti, özellîkle "bale" bu açıdan ele alındığı takdirde çok şeyler vadediyordu. Ama gençler, şimdilik kendilerini bekleyen daha büyük bir ödevi tespit etmişlerdi: Kendi branşlarında halk eğitimine yardımcı olmak... Dinleyiciyi, müzikseveri yetiştirerek, geleceğin yaratıcısına ortam hazırlamak...

Erdek Şenliğinde bir araya gelen sanatçı gençler "boş zamanı değerlendirme" konusunda da böylece çevrelerine iyi bir misâl vermiş oldular.

Moda

Tutunan yazlık biçimler

Modanın yaratıcıları, ilk defileler bittikten sonra merakla, tutunan modayı incelemeye koyulurlar. Tutunan moda plajlarda, şehirde, sokakta, genel yerlerde en çok görünen biçimlerdir. Filânca büyük terzinin yarattığı bir model bazen "sokağa iner". Bu, yaratıcısı için büyük bir zafer teşkil eder. Birçok modeller ise milyoner kadınların, artistlerin gardroplarında ve çevrelerinde kapalı kalırlar.

Tutunan moda, gün geçtikçe, moda yaratıcılarını daha sade, daha basit hatlara doğru itmektedir. Kadın, yaşadığı hayat icabı, en rahatı en cazip hale sokan yaratıcının peşinden gitmekte ve kendisini cendereye sokan modaların esaretinden de kurtulmaktadır.

Bu yaz mevsiminde en çok tutunan biçim, beli rahat bırakan, düz hatlı, giyimi ve dikişi kolay çuval elbiseler olmuştur. Dünyanın bütün sayfiye yerlerinde bu çuvallar, süslü ve orijinal şekillerde meydana çıkmış, kadınlar dümdüz elbiselerinia eteklerini, yakalarını değişik motifler ve buluşlarla süsliyerek yetinmişler, orijinal kumaşı orijinal biçime tercih etmişlerdir. Güzel kumaşh şömizye elbiseler şehir kıyafetlerinin en çok tutunanı olmuştur, Önümüzdeki mevsimde ise, spor kıyafet fanteziye tercih edilecek ve bir "gençkız modası" bütün modaya hâkim olacaktır. Ama bu, yenine göre akıllı uslu, yerine göre de çok buluşlu, sadelik içinde değişik bir moda olarak karşımıza çıkacaktır.

Güzellik

Yaz makyajı

Sıcak havalarda makyaj her zamandan büyük bir itina ister.

İç Turizmin Faydaları

Türkiyede iç turizmin son yıllarda büyük bir gelişme gösterdiği muhakkaktır. Kuzey, batı ve güney kıyılarımızda turistlerin hergün keşfetmekte devam 'ettikleri şirin köy ve kasabalarda, halta ıssız bucaksız adalarda, balıkçı köylerinde, bu mevsim büyük bir canlılık göze çarpmaktadır. Büyük şehirlerden buralara akın eden ahali yerli ahali ile çok memnuniyet verici bir şekilde kaynaşmakta ve birbirlerine çok faydalı olmaktadırlar- Çünkü bu kaynaşma yalnız kendi ekmek dâvasının meseleleri ve kendi mahdut dünyası içinde yaşıyan yerli ahaliye değil, büyük şehirlerimizde; nispeten mutlu bir hayat yaşıyaıı "misafirilere de pek çok şey öğretmektedir. Gerçi bu kıyılar, Anadolunun en rahat, en zengin köy ve kasabalarının bulunduğu mutlu yerleridir ama, buralarda bile yaşıyanların yoksullukları, çetin hayat mücadeleleri misafirlerin gözlerini açmakta ve onları etkilemektedir. Memleketimizdeki "hayat seviyesi farkı" nı olumlu yollardan halletmemiz ve bu sosyal dâvayı istismarcıların elinden kurtarmamız için onu iyice duymamız, görmemiz şarttır. İşte bu bakımdan da, iç turizmin önemini küçümsemeye imkân yoktur.

Yalnız şunu unutmamak gerekir ki, iç turizmin memleketimizdeki gelişmesi yeni yolların yapılması ve ucuz otobüs seferlerinin başlaması ile mümkün olmuş ve her nerede halk "misafir"lere ucuz ve temiz, mütevazı pansiyon. edaları sağlıyabilmiş, mivafiri memnun edebilmişse, oraya rağbet artmış ve orası hızla kalkınmıştır. Yani "ucunduk" turizmin gelişmesinde ilk faktördür. Yabancı turisti de, yerli turisti de zengin insan olarak düşünmek ise büyük hatadır. Halbuki bu tatilde gezme fırsata bulduğum bazı sayfiye köy ve kasabalarında fiyatların süratle yükselmekte olduğunu gördüm, turisti "zengin adam-" telâkki eden zihniyete sık sık tesadüf ettim. Gerçi talep karşısında fiyatların bir miktar yükselmesi. tabiidir ama, köy ve kasabalarda, oldukça faaliyet gösteren turizm. bürolarının halka, herşeyden evvel turistin "zengin adam" demek olmadığını anlatması şarttır. Meselâ beş-on yıldır turistik şehir olarak ün yapan ve turistin bütün ihtiyaçlarını az-çok karşılıyan bir yerle, yeni tanınmaya başlayan bir sayfiye köyünde pansiyon fiyatları ayni olmamalıdır. Halbuki bugün ıssız bir adada, her türlü konfordan uzak bir balıkçı köyünde, .tabiat ve denizle başhaşa kalmaya gelen turistten istenen pansiyon parası, şehirdeki ikinci sınıf bir otelin yatak parasına az-çok eşittir. Böyle bir köyde, talep karşısında, İstakoz fiyatları birkaç gün içinde on liradan otuz liraya kadar yükselmiştir. Bağlık bahçelik birçok turistik köy ve kasabalarda, meyva ve sebze fiyatları, büyük şehirlerdeki fiyatlardan düşük değildir. Böylece, "ucuzluk" sayesinde turist celbetmiş olan birçok köy ve kasabalar, bu turistleri kaybetme tehlikesiyle karşıkarşıyadırlar. Zaten ayni zihniyet "yabancı turist" için de zararlıdır. Yabancı turistin de genel olarak temiz, ucuz ve asgari konforu haiz çok basit motel odalarını, hattâ yerli evlerde ucuz pansiyonları lüks otellere tercih edeceği muhakkaktır. Dünyayı dolaşan turistlerin çoğu mütevazı gelirli kimselerdir.

Memleketimiz çok eski medeniyetlerin bulunduğu topraklar üzerine kurulmuştur. Bu eski medeniyet harabeleri Türkiye için altın . madeninden daha değerli olabilir' Birkaç ay önce Antalyaya gelen bir alman arkeoloğu, sadece Antalyanın, faydalanıldığı takdirde, Türkiyeyi besleyeceğini söylemişti;'Düşünün, turist, başka memleketlerde kış hüküm sürerken, karlı dağların eteğindeki sıcak kumrallarda denize girecek, dünyanın en güzel tabiat manzaralarını seyredecek ve iki adım ötedeki en eski medeniyetlerin eserlerini görme ve inceleme imkânım bulacak! Dünyanın hiçbir, yerinde,' bütün bu imkânları bir arada bulmasına imkân yoktur. Fakat bu turist, lüks arayan turist değildir;

Halk eğitiminde, pratik yoldan, turizme önem vermek ve halkı bu konuda daha iyi uyarmak zorundayız. Dünle bugün arasında çok memnuniyet 'verici bir fark vardır ama bu, henüz yeterli olmaktan çok uzaktır.

Yaz aylarında tatile giren kadın teşekküllerinin, birçok derneklerin, kendilerine birer sayfiye köyü seçip buralarda olumlu faaliyetlerde bulunmaları da, akla gelen çarelerden bir tanesidir. Bunlar belediyeler ve turizm büroları ile işbirliği yapabilirler iç turizm birçok bölgelere ışık götürebilir. İç turizmin gelişmesi, dış turizmi de hazırlar.

Jale CANDAN

Makyaj sanatının temel kaidelerinden biri de zaten, havaya göre hareket etmektir. Sıcak günlerde, sayfiyede, rüzgârda, yağmurda fazla boyanmak tehlikelidir. Hem makyaj bozulur, hem de fazla boyananı gülünç hale sokar.

Bundan başka, çağlanızın en önemli endüstrilerinden birini teşkil eden makyaj boyalarını, bazı prensipler dahilinde kullanmak da şarttır. Yeni bir makyaj yapmak için eskisini çıkarmak gerekir. Eski boyaların üzerine yenisi gelince makyaj berbat olur. Biraz taze ruj, yeni bir tabaka pudra veya "fondöten" ile eski makyajı tamir etmek imkânsızdır. Makyaj, her gece yatarken iyice, temizlenmelidir. Eğer. gece bir defa daha sokağa çıkılacaksa, aynı ameliyeyi iki defa tekrar etmek gerekecektir. Alt kirpikleri boyamak yüze sert ve yaşlı bir ifade verir. Bunu ancak çok gençler yapabilirler. Göz kapaklarına sürülen boyalar iyi cins olmalı ve bunların bir süre sonra bir noktada toplanmamasına dikkat edilmelidir. Dudak hatlarını değiştirmek, nadiren başarı sağlar. Özellikle gençkıszların filânca veya falanca artisti taklit etmeleri büyük hatadır. Çünkü her yüze giden bir makyaj sekli vardır. Yeni boyanmaya başlıyan bir gençkızın bir güzellik uzmanına gidip .fikir danışması çok faydalıdır. Makyaj şahsa göre değişir ve herkese kişiliğini kazandırır.

Çok gençlerin de, olgun yaştakilerin de fazla boyanmaları hatadır. Fazla makyaj yaşlı yapar ve kadına bugünün zihniyetine uymayan bir biblo ve süs eşyası manzarası verir. Herkesin makyaj yaptığı bir çevrede makyajsız dolaşmak da güzel durmaz. Fakat, meslekleri icalbı fazlaca boyanan artistler, mankenler, satıcı kızlar ve zgüzellik enstitüleri personeli hariç, çağımızda moda hafif bir makyaja inhisar etmektedir. Özellikle allık fazla kullanılmamalıdır. Gözleri meydana çıkaracak, yüze canlılık ve renk verecek bir makyaj her kadın için yeterlidir.

S P O R

Boks

Devler dövüştü

22—23 Temmuz gecesi Las Vegas'-da, Convention Center'de yapılan dünya ağır siklet boks şampiyonluğu maçından önce, ünlü Sony Listem, kendine çok güvenen bir insan tavrı ile gazetecilere şöyle diyordu:

"— Bu maçı önceki maçtan daha çabuk bittireceğim. Benim âdetim böyledir. Rakiplerimi bir evvelkinden daha kısa bir süre içinde yere sermişimdir. Petterson bu sefer de soyunma odasına taşınarak götürülecektir."

Bunları söyleyen Liston, Dünya Şampiyonluğu titri için 25 Eylül 1962 gecesi yaptığı maçı birinci raund'un sonuna doğru devlere yaraşan bir sağ yumrukla 2 dakika 6 saniyede bitirmiş, böylece boka talihinde, bu ayarda bir maçı en kısa samanda bitiren boksör şöhretini kazanmıştı. Şimdi daha da iddialıydı. Demek bu sefer maç, daha seyirciler yerlerini ısıtmağa vakit bulamadan çoktan bitmiş olacaktı.

Bu konuşmayı yaparken, aslında 100 kiloyu rahat aşan ağırlığı ve koca boyu ile bu siyah dev sevimsiz, hattâ korkunçtu. Orada bulunan gazeteciler, tıpkı otoriterler ve boksla ilgili bütün meraklılar gibi, maçı Petterson'un kazanmasını ve bu büyük laf eden sevimsiz adama layık olduğu dersi vermesini temenni ediyorlar, fakat ona hiç bir şans tanıyamıyorlardı. Yapılan tahminler bire karşı dört, hatta beş Liston'un lehine idi.

Bu havayı Liston'un sade fizik yapısı ve geride bıraktığı karyeri değil, biraz da üst perdeden konuşmaları yaratıyordu. Meselâ, ringin tanınmış kritiklerinden biri olan Normun Mailer :

"— Ben gene de iddia ediyorum ki, Petterson her şeye rağmen sizi yenebilir ve bu büsbütün de olmıyacak bir şey değildir" deyince, ömrünün uzunca bir süresini hapishanelerde geçiren emekli gangster yamağı, hiç yadırganmayan bir rahatlık içinde , su cevabı verdi:

"— Delikanlı, sen sakın sarhoş ve ya aklını oynatmış olmıyasın!

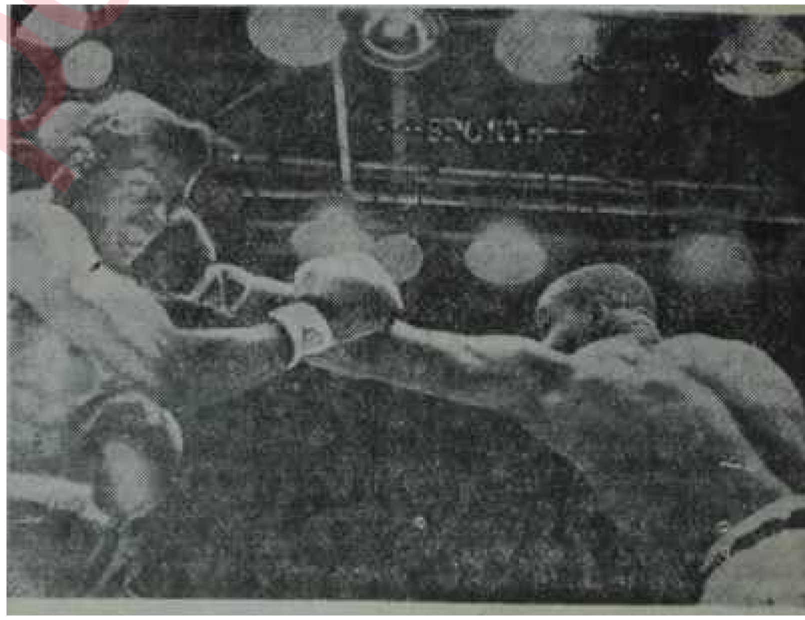
Liston kimdir ?

Liston, ilk çağları büyük yoksulluk içinde geçen güçlü kuvvetli, haşin, hırçın, geçimsiz, kavgacı bir zenci çocuğu idi. Aile kalabalık ve fakirdi, İki anadan dünyaya gelen çocukların sayısı ondan fazlaydı.

Genç Liston okulu sevmedi ve gitmedi. Aslında onu buna teşvik eden. zorlayan da yoktu. Komşu çocuklarından çok önce palazlanmış, aklını fikrini spora vermişti- Ancak o, sporu asil ve disiplinli mücadelesi için değil, kendisine sağladığı dövüşme ve boğuşma imkânı için seviyordu.

Liston kaderine ve hakkına razı olacak bir yaratılışta değildi. Kavgaların, dövüşlerin, kimseler görmeden birşeyleri alıvermelerin arkasında hem ailenin mâruz bulunduğu yoksullukı hem de bu ferman bilmeyen vahşi karakter vardı. Mahalle karakolundan itibaren her kademede emniyet mensuplarıyla onu ahbap eden hadiseler daha Liston örtücünü tamamlamadan başlamıştı. Nitekim, bu davranışları ve kolay kazanca ' olan düşkünlüğü, onu, çevresinin kabadayıları ve gangsterleriyle dost etti ve onsekiz yaşındayken de demir parmaklıkların arkasına aitti. İçerde duvarları ve kum torbalarını yumrukluyor, çıkınca dövüüyor, —yani boks yapıyor— ve gene bir marifet karıştırıp içeri dönüyordu. Bu hayat tarzı Laston'un sade yumruklarını değil, ruhundaki ihtirası ve vahşi dövüş arzu ve zevkini de biledi- Liston boksu değil, elinde- eldiven de olsa, ringin içinde de olsa, dövüşü ve pek muhtaç olduğu parayı seviyordu. Senelerdir ringden daima muzaffer ayrılan bu adamı —1953 'den itibaren 38 maç yapmış, birinde yenilmiş ve son 29 'un hepsini nakavtla kazanmıştır.— halk alkışlıyor, fakat sevmiyordu. Maçlarını heyecanla bekliyor, korku içinde "ah bir yenilse!" temennisiyle takib ediyordu. Bunun böyle olduğunu da herkesten iyi Liston bilirdi. Onun için Liston'un, ringe çıkınca boksun, sanatın inceliklerine, ustalıklarına kulak astığı yoktu. O vuruyor, vuruyor, vuruyor ve adam deviriyordu. Ne Bir Carpentier, ne bir Tunney, ne bir Schmeling ve ne de bir Joe Louis olmak niyetinde idi. Onun için, dövmenin ve öldüresiye vurmanın ehemmiyeti vardı.

Liston ve Petterson ringte

Demir yumruklar

Maç öncesi

Dünya Şampiyonluğu tahtına çıktığında Floyd Petterson, kiloca, gelmiş geçmiş boksörlerin en hafifi idi Maçlarda iyi ve ustaca dövüşüyor, kilo düşüyor, kalkıyor, kilo farkına rağmen maçı hiç umulmadık ânında kazanmasını biliyordu. Seyircinin ve organizatörün onu tutması bundandı. İsveçli koca Johanson'a titrini kaptırdıktan sonra da öyle olmuştu. Birinci maçta yenilmiş, sonra, kimsenin kendisine ümit bağlamadığı ikinci maçı bal gibi kazanmıştı- Maçtan sonra Kuzeyli insan azmam Johnson:

"— Ne oldu, anlayamadım ki? Petterson kafama galiba odunla vurdu" demişti.

Petterson'un tekniği, kuvvetli yumruğu biliniyordu ama, gene de düşünüleni, bir boks maçının neticesi değildi. Merak edilen, bir yumrukta mandaları ve duvarları yıktığı söylenen Liston ile, sürprizler vâdeden Petterson'un vahşi kavgasının nasıl olacağı idî. Fakat nereye varacağında şüpheler azdı.

- Bu maç için "boks talihinin duraklarından biridir" demek mümkün olamıyacaktı. Bunu ne boksörlerin geçmişteki şöhreti, ne boks sanatındakî ustalıkları, ne seyirci sayısı, ne de hasılat haklı gösteriyordu. Meselâ Temmuz 1921 de Jersey City'de yapılan dramatik Cârpentier — Demcsey maçı 90 bin seyirci toplamış ve 1 milyon 8 yüzbin dolar hasılat yapmıştı- Tunney — Dempscy karşılaşması ise daha da ileri gitmiş, — Eylül 1962— Philadelphia'da 120 bin Seyirci toplamış ve 2 milyon 650 bin dolar hasılat yapmıştı. Bu maçın seyircisi ise sadece 8000 kişiden ibaretti. Hasılata gelince, televizyon hakkı bedeli dahil, bir buçuk milyonu bulmuyordu Kapı hasılatı 286 bin 180 dolardı.

Öfkeli zenci

Daha tartıda mağlûp olan Petterson —88 kilo 816 ya karşı 97 kilo 470 ve 1.80 boya karşı 185—, Liston'dan sadece iki yaş daha gençti. Maçın sadece hazırlıkları zaman aldı: Tartı, halka takdim, geleneksel ihtarlar v. s-.. Devler vuruşmağa başladılar, Liston vurdu, vurdu, vurdu ve 2 dakika 10 saniyede Petterson'u sedyelik etti. Bu kısa süre içinde halkın görebildiği, Petterson'un bir defa düşüp, hakem 8 sayıncaya kadar yerde kaldığı ve kalkar kalkmaz saldırdığı, bir defa boynunu bulan bir soldan sonra tekrar 8 sayı için yeri boyladığı ve nihayet çenesine yediği son ve öldürücü yumruktan sonra kurşunla vurulmuş gibi yarım daire çizip düştüğü, kıvrandığı, kalkmağa davranıp tekrar sırtüstü uzandığıdır... Maç için ne düşündüğünü soranlara Liston her şeyi açıklayan şu cevabı verdi :

"— Maçı bir an önce bitirip, yuhalan susturmak!"

Liston sadece maçı kazanmıştı, halkı değil! Şimdi onu tanı kendi kumaşından bir şımarık dev çocuk bekliyordu : Clay...

Atletizm

Başarıya yakın

Geçen hafta Cumartesi ve Pazar günleri yapılan Türkiye Ferdî Atletizm Birincilikleri, bu spordan memleket için hayır umanları derin derin düşündürecek olaylarla geçti. Bu müsabakalar için dikkat ve itina ile hazırlanmış olan 19 Mayıs Stadyumunda biriken birkaç bin seyirci beğendi, heyecanlandı, ümitlendi, sevindi ve bol bol alkışladı- Beğenmedi, üzüldü, kızdı ve sadece başını iki yana sallayıp dertli dertli söylendi. Gene de söylemek lâzımdır ki, bu iki günün blânçosu atletler ve onları yetiştirenler, için başarıyla kapandı.

Bir bayram havası içinde, hiç duraklamadan akıp gitmesi gereken bu yarışmaların organizasyonu- için, bu bakımdan "büyük bir başarı" demek kolay değildir. Yarışlar, her ne hikmetse, bir türlü zamanında başlatılamadı, müsabaka araları seyircinin — aslında pek de büyük olmıyan — ilgisini yitirecek kadar uzatıldı, gençlerin sahada sezinmelerine ve tribünler için şirinlik gösterilerine göz yumuldu. "Efendim, başka türlü olur mu? Çocuklar ısınıyorlar" mazereti ise kimseyi tatmin etmedi. Durum atletik sporların' gelişmesi için kalabalıkların ilgisine ve teşvikine her şeyin üstünde ihtiyaç olduğuna inananları ayrıca üzdü.

Seyirciler arasında eski günlerin değerli bir sprinteri vardı- Şimdi bir diplomat olan bu emekli atletin şikâyeti de müsabaka spikerindendl ve yerden göğe haklıydı. Bir yarış için çıkış işareti verilirken veya bir atlamada, atlayıcı için son derece ehemmiyetli olan konsantrasyon —kendini toplama— ânında hoparlörlerin stadın dört bucağında "filân müsabakanın galipleri, lütfen şeref kürsüsüne! Dereceleri bildiriyorum!" diye avaz avaz bağırması sadece gaftı.

Heyecanlı sahneler

Birçok yarışlarda birincilik alan şöhretleri yakından takip edenlerin elde ettikleri dereceler, işten anlayan seyircileri ne kadar sevindirdi ise, bir yarışın mücadelesine karışması tabii olan bir başka şöhretin alâkasız bir branşta kendini denemeye kalkması, sonra orada da yan çizmesi o kadar üzdü. Aydın Onurun 100 metre "10.8" i, Gürkan Çevîkin 480 metrede net 49'u; Şahinerin 110 engellide "14.7" si, Dalkılıçın 1500 derecesi kadar göz doldurucuydu. Varışlarda rakipsiz koşan asla? birinci gelirken halk yürekten alkışlıyor, fakat, "Atletizmde hakiki rakibin derece olduğunu ve atletin önce kendisini geçmesi gerektiğini bizim çocuklar öğreneımiyecekler mi?" diye düşünüyordu- Bunda da haksız sayılamazdı.

Günün heyecanlı olaylarının en önemlisini Fıratlı — Önuçar çiftinin verdiği örnek teşkil etti. Ökkeş Önuçar— Yıldızlarda iki defa rekordmen —Gülle rekordmeni İbrahim Önuçarın— unutulmaz Ateş İbrahim— yüksek atlayıcı Halil Fiyatlı da, Ateş İbrahimin Milli Takım arkadaşı yüksek atlayıcı Jerfi Fıratlı —Atletizm Federasyonu Başkanı— ran oğludur. Baba ve amca Fıratlının çocuklara madalyalarım vermesi, Baba ve amca Ateşin çocukları kucaklaması çok haklı alkışlara sebep oldu. Çocuk yaştaki rekordmenlerin dereceleri yarın için ümit kaynağıdır. 400 metrede Zonguldaktan Yılmaz Gülensoy 53.8 ; 1500 metrede İstanbuldan V. Modakis 4,27 ve Ateşin oğlu Kıvılcım Ökkeş Önuçar Güllede 15.95, diskte de 48 metre 46 yaptılar. Kutlarda anne Gül Çırayı (Akbaş) herkes çok aradı.

(Basın: 7865 A - 5184) - 380

ZİRAAT BANKASI
AÇIK ELİ İLE
EN VEFAKÂR
DOSTUNUZDUR.
Tasarruflarınızı
Ziraat Bankasında
toplayınız